8884 67
6

ATEITIS

Nr. 1

MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

1929 M. SAUSIO MĖNESIO

TURINYS

		Pust.
1.	*Al. Dičpetris*: Tai, kurią mylėčiau	1
2.	*K. Grigaitytė*: ***	2
3.	*St. Tamulaitis*: Visus in Aeternitatem	2
4.	*Safo*: Gražiausias daiktas. Vertė *J. G.*	3
5.	*Q. Horatius*: Geras žmogus nebijo nieko. Vertė. *J. G.*	4
6	*A. Vaičiulaitis*: Sabos Karalienė	5
7.	*K. Grigaitytė*: Trys Kortos	8
8.	*St. Tamulaitis*: Vakarėlyje	9
9.	*W. S. Reymont*: Gilumose. Vertė *B. Babrauskas*. . .	11
10.	*Vl. Viliamas*: Į naujus metus ir naują dešimtmetį . .	17
11.	*St. T-ys*: Masonai ir jų veik mas	19
12.	*Z. Kuzmickis*: Estetika ir literatūra	22
13.	*C. Jeglot*: Sulig pirm oju meilės žodžiu	28
14.	*A. V.*: Lessingo sukaktuvės	30
15.	*G. E. Lessing*: Tarnas savo poną gina	32
16.	*Ig. Skrupskelis*: Naujoji vokiečių literatūra	34
17.	*L. Tamošauskas*: Pagalbos reikalas	40
18.	*L. Zubauskas*: Baltos snaigės	42
19.	*K. Grigaitytė*: Baisu žemėje	43
20.	*J. G.*: Apie savęs atradimą	45
21.	*Apžvalga*	48
22.	*Mūsų veikimas*	53
23.	*Knyga ir menas*	59
24.	*Padėkos, aplinkraščiai, pranešimai*	61

„Ateities“ Redakcija: Kaunas, Laisvės Al. 61. Tel. 1506
„Ateities“ Administracija: Kaunas, Laisvės Al. 3 Tel. 26-76
Darbo valandos 11 — 15.

„Ateities“ kaina: Lietuvoje: metams 15 lt, pusm. 8 lt.
moksleiviams: metams 8 lt., pusm. 4 lt.
Užsieniuose: metams 20 lt., pusm. 10 lt.
Atskiras numeris — 1 lt. 75 ct.

Su šiuo Nr. siunčiama pirmasis „Gamtos Draugo“ (1-2 Nr.) lankas. Antrasis lankas bus pridėtas prie „Ateities“ 2 Nr. Šis numeris spaustuvei keliantis į naujus rūmus kiek suvėlavo. Redakcija.

ATEITIS

Mėnesinis Moksleivių žurnalas

Nr. 1 1929 m. sausio mėn. XIX

Al. Dičpetris

Tai, kurią mylėčiau

Pakelužiuos tik purienos
nuraškytos mėtos —
išmylėtos mano dienos,
visos išmylėtos.

Kai sudyla pasagėlės,
žirgui žėri kitos —
tik dukart nežydi gėlės,
gėlės nuraškytos.

Neturiu aš Tau ko duoti,
neturiu žadėti —
tolumoj laukai žieduoti,
tolumoj žvaigždėti...

Nors ir vysta čia purienos,
pakelužiais mėtos —
tolumoj dar mano dienos,
dar neišmylėtos.

Susitikom vienas kitą,
kur laimužė, klausiam, —
ar čia skirsimės, mergyte,
ar kartu keliausim?

Bitužėlė soduos ūžia,
vieškelužiai trinksi —
pasakyki man, mergužė,
ką gi pasirinksi?...

* * *

K. Grigaitytė

*
* *

Iš svajonių, iš auksinių
Aš numegsiu aukso tinklą
Ir sugausiu sužvejosiu mėlynas akis...
Ar skandins jos mano laimę,
Ar paguodą neš krūtinei, —
Aš šypsosiuos vis.

Tik suskriskit, svajonėlės,
Visos, visos, lig vienai;
Ir numegsiu aukso tinklą
Ir sugausiu savo laimę
Aš tikrai.

St. Tamulaitis

Visus in Aeternitatem

Po šimto metų užmigus amžiams
Nurims menkystėj mano krūtinė.
Ir mano dienos, lyg pelkių liepsnos,
Pranyks su vėjais po šimto metų.

Po šimto metų bedalė siela
Nesieks gyvybės į ryto saulę;
Širdyje gimę platūs troškimai
Sukniubs prie kapo po šimto metų.

Po šimto metų išdils pasauly
Jaunystės kelias ir mano vardas...
Nauja gyvybė, nauji siekimai
Stiebsis į saulę po šimto metų.

Po šimto metų ant mano kapo
Tik viens berželis pravirks su vėjais;
Krypuos ir supsis, kalbės už mane
Naujam pasauliui po šimto metų.

*

Safo

Gražiausias daiktas.

Vieni kareivių raitų, kiti pėsčių
Būrys, kiti gi laivai puikūs, sako,
Esąs gražiausias daiktas juodoj žemėj,
Aš gi, — ką myli.

Gerai ir lengvai kiekvienas gal suprasti
Paveikslą šitą: Elena nors matė
Daug puikių vyrų, tačiau tas gražiausias
Jai pasirodė,

Kuris pražudė visą Trojos garbę.
Ji užmiršo tėvus ir dukrelę.
Kyprė*) didžiausioj meilėj ją panertą
Iš kelio traukė.

Kyprė suteikia jausmingumo širdžiai,
Jei atvirai ji nori ką mylėti:
Kaip dabar mane verčia Anaktoriją**)
Tolimą atminti.

Labiau norėčiau grakštų jos žingsnelį
Ir skaistų, šviesų veidą pamatyti
Už važius lydų, kareivius ginkluotus
Mūšyje pėsčius...

Gerai žinau, jog neviskas gal būti,
Ko geidžia žmonės, bet jiems leista melsti..

Vertė *J. G.*

---

*) Afroditė.

**) Poetės mokinė ir draugė.

Pastabos. Safo, garsioji graikų lyrikė, gyveno maždaug VII—VI a. pr. Kr. Jos poezijos labai nedaug mūsų dienas tepasiekė, bet likučiai rodo didelę jos kūrybos vertę. Ši odė yra viena negausingų iki mūsų dienų išlikusių Safo kūrybos trupinėlių. Tiesa, ji nepilna, nes graikiškas tekstas daug vietų neįskaitomas, ir kritikai tas vietas stengiasi šiaip taip užpildyti, tačiau ir iš tų kelių eilučių jau galima įmanyti pilną meilės jausmų Safo poeziją. Išskaičiavimas pradžioje, kas kam patinka, primena pirmąją Horacijaus odę ir pirmąją Tibullo elegiją.

Vertėjas.

Q. Horatius

Geras žmogus nebijo nieko *)

(Odė XXII, knyga I)

Žmogus teisingas ir nuo kalčių laisvas
Nereikalauja Maurų kaltų iečių
Nei lanko tvirto, nei nuodingų strėlių,
Mielasis Fuskai,

Eidamas per Syrtes karštas ir audringas
Arba per pilną pavojų Kaukazą,
Ar net Hydaspo — upės pasakingos
Rėžiamą šalį.

Ir nuo manęs štai, kai be rūpestėlių
Krašte Sabino vaikščiojau be ginklo
Miškuos už lauko Lalagę dainuodams
Vilkas nubėgo.

Baisus jis buvo: nei karinga Daunija
Tokio nemato savo ąžuolynuos,
Nei plėšrių liūtų žemė Mauritanija
Tokio negimdė:

Išvyki mane į tyrlaukį sausą,
Kur jokį medį vėjas negaivina,
Į žemės kraštą, kur miglos ir šalčiai
Spaudžia, slopina;

Pameski mane po pat saulės ratais,
Kur didis karštis gyventi neleidžia,
Aš vis meilingą Lalagę mylėsiu,
Su ja kalbėsiu.

Iš lotynų kalbos vertė *J. G.*

---

*) Horacijus (65—8 pr. Kr.), šalia Virgilijaus ir Ovidijaus, yra vienas didžiausių senovės Romos poetų, Odų, Epodų, Satyrų ir Ars poëtica autorius. Jo eilės tiek išgarsėjusios, kad romėnai sakydavo, jog jos įstatymams lygios. Šios odės turinys toks: Teisingas žmogus nebijo pavojų, pavojai patys nuo jo bėga. Siųsk mane kur nori, į šaltą ar šiltą kraštą, aš vis mylėsiu savo mieląja Lalagę — Poeziją.

Kaip rišas pirmoji odės dalis su antrąja? Ryšys randamas 11 eilutėje. Vilkas išsigąsta Horacijaus begiedančio Lalagę: kaip geras žmogus nebijo jokios vietos, taip poetas lieka poetu visur, visokiame klimate.

A. Vaičiulaitis

SABOS KARALIENĖ

Kaip po rūstavusios audros vėjas paskutiniu pūstelėjimu pranyksta, taip ir jis, galingasis ir išmintingasis Izraeliuje, pastarą kartą nualpo. O tie, kur sielvarte aplinkui rymojo ir meldė, kad Aukščiausias pailgintų jų viešpaties dienas, sudejavo tardami, kad jis savo atsiskyrimu pasveikino teisingųjų tėvų vėles, mėlsvu debesiu nuplaukęs į kraštą, kur būtis saulės užtekėjimu ir nusileidimu neskaitoma.

Kaip javų laukas nusviro jų galvos mirties dvelkimo nulenktos. Juodo kapo liūdnumas apsupo rūmus. Ne balti šešėliai ties karaliaus galva slankiojo, tik sandaros skrynios sargai siuntė Siono Viešpačiui maldas.

Bet negirdėjo aukštasis Dievas jų maldų, nepailgino Izraeliaus šlovės dienų.

Tie, kur aplink stovėjo nedrįsdami pažvelgti į merdėjančio veidą manė, kad išmintingasis paliko jų šalį, nusiminusi ir dejuojantį kraštą. Užmerkė akis, kad daugiau neregėtų nei erelio skrendančio, nei figos medžio žydinčio, nei tyrų elnio bėgančio, kad daugiau aukso derlium alkstantiems aruodų nepripiltų ir trokštančių vynu negirdytų.

Sunku ir liūdna buvo, nes manė, kad jų karalius betemstančiuos rūmuos mirė. O iškelti žibintų bijojo jie, kad skaudaus vaizdo aiškiau neišvystų.

Nusileidžiančios saulės spindulių pluoštas, atplasnojęs iš minios triukšmo, atsimušęs nuo auksu žėrinčios šventovės įsiskverbė į rūmus ir puolė, siauru tarpu per aslą nusitiesdamas, ties jo žila galva ir iš lėto, lyg laimingo gyvenimo vaikai, nepastebimai slinko tolyn, pasiekė baltus kaip kalnų sniegas plaukus, sustoję žaidė nuskaidrindami juos vaivorykštės spalvom. Ir džiaugėsi slaptu džiaugsmu klajūnė šviesa iš savo darbo ir tyliai virpėjo savo susižavėjime, giedri ir tyli gyvybės nešėja.

Spinduliai slinko per aukštą kaktą ir nudžiūgę pasiekė užmerktas akis. Mirgėdami ir gėrėdamiesi suposi ant blakstienų nušviesdami ilgo amžiaus suklotas garankštes akių įdubimuos.

Ir staiga įstatymų žinovai nustebę puolė ant žemės ir garbino Dievą, kuris nupliskino tolimų kalnų viršūnes saulėlydžio ugnia, kurs šviesos gaivintojos pluoštą metė į merdėjančio karaliaus rūmus.

— Garbė Tau, kurs savo malone žolę suželdini ir joje stirnai ganytis leidi!

— Garbė Tau, kurs gyvybės srove pasaulį pripildai ir leidi kūdikiams patenkančia aušra džiaugtis!

— Garbė Tau, kurs iš tūkstančio negimusiųjų mus išskyrei ir pilkų amžių ūkanose žvaigždę iškėlei!

— Garbė Tau, kurs mūsų viešpaties gyslose iš naujo gyvybę sukėlei ir jo žvilgį spinduliais nušvietei!

Iš lėto jo akys prasimerkė, ir lūpos vos matomai sujudėjo. Karaliaus Salamono lūpos sujudėjo, ir jo akys įsmigo į vyriausią kunigą, kuris prie jo guolio pasilenkė.

Tyliai, kaip angelo sparnų mostelėjimas ir kaip gimstančio vėjo šlamėjimas mirtų lapuose atidvelkė žodis:

— Kur ji?

— Kas tokia, viešpatie? — susigriaudinęs klausė kunigas.

— Ji, — atsakė karalius ir ilgai tylėjo, lyg tolimu gaisru džiaugdamasis.

Paskui jo lūpos prasivėrė ir aplink stovintieji išgirdo:

— Neseniai ant išvargusių kuprių atjojo pasiuntiniai ir sakė, kad ji, tolimų tautų karalienė, norinti ateiti į mano šalį. Ji su manim išminty lygintis nori, ta puikioji Sabos karalienė. Ateik! Mano laukuose puikus derlius, mano soduose aukso vaisiai. Ištiestom rankom priimsiu, išmintim stebinsiu tave.

Vyriausias kunigas nusigręžė, kad ašaras paslėptų: tada, kai Sabos karalienė šitoj šaly viešėjo, jis buvo jaunas ir šaunus kaip kalnų vėjas. Karalius savo pilnume žydėjo ir galingas gyvenimo keliuos siautėjo.

— Ji dabar sunkioj kelionėj, — ilgėdamasis kalbėjo karalius. — Per smėlio tyrus žengia ištroškę kupriai, nuleidę galvas ieško sausos žolės jie. Ji, raudonu rūbu apsisiautus, žvelgia pirmyn, ar nepamatys mano šalies medžių žaliuojant. Ji, tolimų miestų, girių ir žmonių valdovė, ateina pas mane išminty lygintis. Ateik! Tu mano viešnia būsi.

Iš lėto pakėlė jis galvą į aplink sustingusią tylą įsiklausydamas. Sudėjo lūpas jis lyg nusišypsojimui ar tolimos muzikos klausydamasis, jo akyse džiaugsmas nušvito. Jis kalbėjo:

— Triūbos balsą aš girdžiu ties miesto vartais. Įleiskit Sabos karalienę, gudriausią pasaulio moterį. Tegu ją pas mane atveda. Greičiau, mano tarnai! O jūs dainuokit ir skambinkit, skambinkit ir džiaukitės. Šiandie įrašysiu į išminties knygas gražiausius posakius.

Tuos žodžius pasakęs, jis nusviro į guolį, užsimerkė ir ilgai tylėjo nejudėdamas. Sunkaus nuovargio ženklai išraižė jo veidą. Ir jis lyg ko ateinant laukė, lyg didelį svečią priimti rengėsi.

Sunki naktis atslinko šventojo miesto mūrais. Rūmuose žmonės nulinkę žiūrėjo į valdovą. Valandos siūbuodamos į negrįžtančius vakarus slinko. Visi kažko didaus ir baisaus laukė jausdami, kad netrukus naujų dienų aušra vienam keleiviui nušvis.

Vėl sudvelkė tylus šnabždėjimas. Kai karalius, išminties liūtas, liūdnu balsu skundėsi:

Nilas.

— Taip, Sabos karaliene, tu mane ir derlingą mano šalį palieki, grįžti į savo kraštą išminties ir tvarkos skelbti. Mudviejų dienos laimės buvo pilnos, kaip laukinių bičių korys medaus. Vakarais mudviem dvelkė oleandrų ir mirtų kvepėjimas. Laimė, kaip Siono karvelėlis, plasnojo viršum mūsų... Tu grįžti į savo šalį ir pasakosi ten apie karalių Salamoną. Tegu Dievas tave sugrįžtančią lydi. Tegu Jehova su tavim būna, ir jo palaima kaip lytaus debesys ištroškusį tyrą sotina tave.

Čia karaliaus balsas nutilo. Jėgų pritrūko jam kaip paukščiui prieš smarkią audrą lekiančiam.

Paskutinė gyvybė sutvinksėjo jame, naujos galybės nešdama. Jis guoly pakilo didingas kaip žaibas tamsiam danguj, ištiesė atsisveikinimui rankas ir pilnu laimės, vilties ir išsiilgimo balsu prašneko, o jo žodžiai vis tolo, lėtėjo kaip girioj skambėjusios triūbos aidas:

— Sudie, Sabos karaliene. Mudviejų keliai čia daugiau nesusidurs. Pasimatysim ten, mūsų tėvų šaly, visų žmonių tėvynėj, naujų rožių ir naujos išminties atgaivinti...

Jo rankos nusviro, sukniubo jis guoly. O visa Jeruzalė netekusi vado, amžinai užgesus jo garbei, sudejavo kaip liūtė, kuriai medžiotojas vaiką išplėšė.

Auštančios dienos šviesa pasitiko ir spinduliais nuskaidrino jo vėlę melsvu debesiu į Abraomo ir tėvų šalį kylančią.

K. Grigaitytė

TRYS KORTOS

Paskutinį senųjų metų vakarą aš viena sėdėjau savo kambaryje ir skaičiau knygą. Ant kampo stalo silpnai plakė mažo laikrodėlio širdelė. Dar 10 minučių lig 12 v. Netrukus prasidės Naujieji Metai. Visi jų laukė. Aš čia viena tarp keturių sienų, šilto pečiaus ir mėgstamiausių knygų. Galvoju, kaip ateinančius metus sutiksiu.

Taip man begalvojant kažkas pasibeldė į duris. Nespėjau nė apsižvalgyti, kai į mano kambarį įėjo puikus jaunikaitis.

„Sveika, vienumos karalaite! Aš esu Naujieji Metai, kuriuos šiandie visa žemė pasitinka". Tai tardamas draugiškai padavė ranką ir sėsdamas šalia manęs išėmė paauksuotas kortas. Jas dėliodamas kalbėjo: „Matyt, moksleivė, kad taip knygomis stalas nuklotas. Parinksiu tau tris kortas, kurių vieną tu įšsirinksi". Kiekviena korta reiškė man pritaikintas dovanas: „Ponia Bertulienė", „Balta paukštė" ir „Algebros uždavinynas".

Trauksiu iš dešinės — pamaniau sau.

„Uždavinynas! progresijos, logaritmai... Ach, Dieve, kokia proza! Matematika, poezijos giliotina, — ji mano kraują iščilups, ji mano paskutinį pulsą užslopins. Nebesitverdama susijaudinimu pravirkau.

„ Ko tu čia jaudinies — tavęs laukia dar dvi kortos. Jos turiningesnės, jos nusvers tavo gyvenimo laimę. Štai kortos: „Kalėdų dovana", „Mylinti širdis", „Senmergės stonas".

Nedrąsiai prisiliečiau vidurinės kortos.

Mylinti širdis...

„Ach taip! Koks tu geras su tokiu pasiūlymu. Mylinti širdis — tai visai pigu. Jomis visi pašaliai nukloti. Tik nueik į vakaruškas — tuoj atsiras begalės mylinčių širdžių. Bet pasižiūrėk kaip jos atrodo! Kiekvienoje tokioje širdyje randas po šimtą nerakintų angų. Kiek mylimųjų ten viešėjo — kaip trošku tokioj širdy!...

Ne! nenoriu aš tokioj širdy palikti šimtas pirmąją angą! Tikrai nepasidžiaugs nė vienas jos savininkas man išsikraustant".

„Cha, cha, cha! Jei nepatinka, trauk trečią ir paskutinį kartą. Štai naujos kortos: pinigai, vedybos, mirtis. Trauk vidurinę, pasitikėk manim, žinau, kad šitoji korta daugiau pasisekimo turi".

Ištraukiau: „Vedybos! pati didžioji nelaimė! Tokios kvailystės tuo tarpu visai nemanau daryti. Aš branginu savo laisvę ir neatiduosiu jos be kovos. Sukčiau, apgavike, argi nežinai, kad ši korta nelaimingiausia. Vedybos, taip vedybos.

Tik pasižiūrėk, ar tavo amžiaus gale jos neiširs. Juk dabar tokie laikai, kad poros net metų neišgyvenusios skiriasi. Drįsta dar siūlyti tokią biaurią kortą".

„Nu, atsargiau, žinok, su kuo kalbanti" — pagrasė man. „Nejau pamiršai, kas aš toks".

„Tylėk, vėjo pamušale, pripildytas tuščios garbės. Sušaudys ir tave vieną gražią naktį, pati nežinau kur ištrūksi, ir daugiau negrįši".

„Oho, kokia smarki! Tokios dar nemačiau". Tai pasakęs susirinko iš pastalės kortas ir išėjo kitiems prisistatyti, pasigarsinti.

St. Tamulaitis

Vakarėlyje

Gimnazijoje vakaras. Griausmingai džiūgauja orkestras. Siaurame karidoriuje ir salėje ūžia publika. Girdėt balsai:

— Kaip, panele, laikotės?

— Fui, man anas nepatinka.

— Žiūrėk, Juozai, kokia fain mergička su nuogom rankom.

— Panelė šiandien puikiai vaidinote. —

— Ačiū už komplimentą.

Bufetas apšviestas mėlyna šviesa. Apie staliukus sukinėjas jaunos mergaitės. Kai kada girdėt:

— Atkimšk! pripilk!

— Dar prašau tris butelius alaus ir šokolado.

— Prašau arbatos su citrina.

— Koks jis gražus!

Svaiginanti nuotaika.

Alina stovi su drauge salėje ir koketingai žvalgos. Bet ji ne koketė: jos akyse ir veide nematyt kvailos tuštybės ir beprasmio noro *visiems* patikti.

Kai mokėsi mokytojų seminarijoje, ji taip pat ūžė šiuose karidoriuose. Dabar ji mokytoja.

Alina nori su kuo nors smagiai pakalbėti, pajuokauti. Nori pašokti. Bet mažai matyti pažįstamų.

Sugrojo valsą.

Prie jos prieina nedidelis kvailas gimnazistas ir nusilenkia.

— Malonėkit, panele, pašokt!

Ji paabejoja, bet sutinka. Ridikulį paduoda draugei.

Alina šoka. Salė prisikimšus. Gimnazistas, gerai nemokėdamas, ją tampo, stumdo į kitas poras, kai kada užlipa ant kojos. Gimnazistas ją ir kalbina.

Pagaliau ji neiškenčia.

— Atsiprašau! man batelis atsirišo...

Gimnazistas susigėdęs ją paleidžia ir dumia kažkur į kampą.

Alina vaikščioja karidoriuje. Vienoje tuščioje klasėje mato ji ratelį, kur daugybė jaunų gimnazisčių ir gimnazistukų. Visi baisiai dūksta ir iš širdies traukia: „Kai aš mažas buvau“...

Alina mato visokių veidų: linksmų, paniurusių, išpudruotų.

Ant vieno suolo susėdę šnekučiuojas: mokytojas, kunigas ir poetė.

Štai prasiveria rūkomojo kambario durys ir iš debesio dūmų išeina studentas.

Tai jis!

Alina nutirpo. Širdis smarkiai pradėjo plakti, o akys nusviro žemyn.

Seniai ji jo nematė.

Studentas ją pastebėjo.

— O, Alina! Kaip netikėtai! Sveika, Alina!

Jis pradeda su ja kalbėtis.

Alina pastebi, kad jis truputį girtas. Pagaliau ji pamato, kad jis jau ne tas pats.

— Kokia užaugus tu! Ir krūtinė kokia graži! Oho... — stebis studentas.

Ji nurausta. Jai nesmagu, kad jis dabar toks „laisvas“, neblaivus, toks stačiokiškai atviras.

— Nejau taip greit! — mąsto ji. — Bet studentas!...

Ateina dar vienas pažįstamas, jo draugas.

— Nemalonu, kad tokia kvaila vakaro rengimo kamisija! — gailis studentas. — Nei valencijos, nei tango, nei foxtroto. Einam verčiau į bufetą.

Nueina. Jų susidaro maža kompanija. Mergaitės atneša jiems gėrimo, užkandžių.

Kompanija labai smagi. Dažnai juokiasi.

— Prašau „raudonos“.

— Šokolado atneškit!

— Ot, šita tai fain gimnazistė! Akys, plaukai...

Alina liūdi.

— Taip, tai jis. Pirmiau jis taip nekalbėjo. Argi visi toki!? O aš?...

Alinai, rodos dabar, viskas pradėjo skęsti beprasmiškame svaiguly. Tik vienų kornetų balsai supas mėlynu ilgesiu ir neša sielą kažkur toli.

Ilgu...

Gailisi Alina seminarijos laikų. Kaip buvo gera, linksma! Dveji metai...

Ji šnabždasi su drauge, paskui atsiprašo, atsisveikina ir liūdna išeina iš vakarėlio.

Ji paliko ne savo mylimąjį, bet „laisvą“ studentą.

W. S. Reymont

GILUMOSE

W. Reymontas (1868 — 1926) yra vienas geriausių naujųjų laikų lenkų pasakotojas. Rašytojas ant savo kailio patyrė visokio gyvenimo (buvo ir ūkio praktikantas, artistas, telegrafistas, net kandidatas į vienuolyną), ir tai leido jam plačiai ir giliai lenkų tautą pažinti. Lietuvių kalba turim jo L. Giros verstą „Ave patria" ir trumpučiuką apsakymėlį „Teismas". Pasaulinės šlovės susilaukė gavęs, rodos, 1926 m., prieš pat savo mirtį, Nobelio premiją.

Red.

Sirijietis Teodatas, galingųjų Klaudijų vergas, kanklininkas pagūžomis ėjo. Paskui jį traukė judančių šešėlių eilė, slinko tylomis per ciesoriškus daržus, Romos didikų atkalnėmis.

Naktis buvo palaiminta — pavasariška, mėnesiena, tyli.

Iš daržų sklido žydinčių migdolų kvapas. Kartais aštriai skambąs povo riksmas perplėšė tylą, ar laukinių narve uždarytų žvėrių kriokimas kurčiai, ilgai ir žiauriai aidėjo.

— Tyliai! — įsikišęs į uolato takelio vidurį, sušnypštė Teodatas. Eilė jį sekančių šešėlių išsisklaidė prie daržų apsupančios sienos, slankose, gėlių girlandomis nusvirusiose rožėse ir už baltųjų stabų.

Toli nuo Tiberio gilioj pilkoj tylumoj sumirgėjo šviesa ir vėl pranyko. Jos vietoj neapčiuopiami oro virpėjimai sakė, kad artėja žmonės.

Teodatas pridėjo prie žemės ausį.

— Eina... tai broliai... tai krikščionys... — šnabždėjo šarvuoto būrio vadui, stovinčiam gėlių šešėlyj.

— Ar sutrenksim? — paklausė vadas.

— Ne. Eisite paskui mane ir visus paimsim katakombose. Tyliai! Izidos, Sarapo vardu užkeikiu — tylos! Tuoj jie čia bus. Jei ką ir išgirsit, tylėkit... neišsiduokit... — karščiuodamasis kuždėjo.

— Jeigu mus įvesi į spąstus, tai... — atidengęs apsiaustą, parodė trumpą nuogą kardą.

Teodatas nieko neatsakė, atsisėdo prie balto stabo ir ramiai laukė iš pakalnės, nuo Tiberio einančių žmonių. Girdėti jų žingsniai.

Netrukus ir patys pasirodė mėnulio šviesoj. Ėjo pamažu. Jų buvo trys: seneliai piemeniškais ožkų kailių apsiaustais, basi, menki, apleisti, liesų veidų, plikagalviai, panašūs į graikų filozofus, kurie aiškino savo mokslą gladijatorių smuklėse ar Užtiberėj.

— Dievo Avinėlis! — tarė Teodatas, priklaupdamas prieš juos. Šie žodžiai buvo krikščionių pasisveikinimas ir ženklas, kuriuo jie kits kitą pažindavo.

Pats aukštasis ėjęs viduryj senis ištiesė į jį ranką ir tylomis tarė:

— Palaiminti, kurie budi, nes jų yra Avinėlio karalija.

— Ar visi praėjo? — paklausė klūpojantį vienas senis.

— Visi. Aš budžiu. Eikite ramūs.

Nuėjo seneliai ir pranyko juodų kiparisų šešėliuos. Teodatas pakilo ir ilgai sekė juos akimis, susirūpinęs, perimtas tamsios neaiškios baimės.

Variniu kardu sutrenkė uolą, ir iš šešėlių, iš po sienų, iš pakelės tankumynų iššliaužė daugybė paveikslų, taip tyliai artėdami, kad nė vienas kardas nesuskambėjo.

— Jau visi yra. Dabar praėjo jų vyriausias kunigas. Už valandos turėsim būti ten! — tarė Teodatas, rodydamas tolimą atkalnę, kur iš po vandens įvadų mėnulio šviesoj riogsojo mėlsvieji kuodai.

Ėjo tylėdami, didžiausiu atsargumu: svarbu, kad niekas jų nepastebėtų ir neįspėtų „žvėrieną“, kuriai jie parengė kilpas.

Ėjo medžių ūksme, kurie tartum tūkstančiais kojų ištiesti riogsojo tolumoj. Tokia, tyla, kad vandentraukyj girdėti vandens murmėjimas ir kaktusų šlamėjimas. Atsargiai praėjo kažkokią šventyklą, po kurios kolonada žybčiojo šviesos. Pamažu pasuko į atkalnę, kur ėjo amžina Via Apia — šventyklos kelias.

Ore tokia didelė tyla, kad girdėti Antoninų sienomis vaikščiojančių sargų žingsniai. Švelnūs versmių ošimai sklido iš po tankiai atkalnės santakose išmėtytų rūmų. Kartais tolimi užkimę švilpynių bei fleitų garsai sudrebėjo ore ir paskendo tyloj. Sniego gėlėmis apibertuose miežių ir pupų laukuose šnypštė žiogai ir kalbėjosi putpelės.

Ėjo atkalne, vynynais, pagal žaliuosius sukrauto vyno stogus, kur spindėjo stebuklingi sidabriniai mėnulio arabeskai.

Traukė tyliai, lyg dvasios, niekas žodžio neištarė, nesuskambino ginklu, balsiai neatsikvėpė... Išėjo į pilnas uolų, duobių ir griuvėsių atkalnės plikąją nugarą. Dar padvejino atsargumą, ėjo tylomis, kaip šmėklų eilės: visų galvos apgaubtos, ginklai po apsiaustais paslėpti. Čiuožinėjo didžiulių duobių bei senų užgriuvusių akmens kasyklų krantais. Slėpėsi slėniuose, rankomis rėplinėjo pavojinguose, stipriai apšviestuose perėjimuose. Kartais pasilenkę šliaužė ties vilių sienomis, priemiesčiu, kur pilna žmonių ir klegėjimo.

Ilgo Teodato švilpiamo povo riksmo įspėti sustojo, prikrisdami prie žemės. Ir vėl naktis be pėdsakų.

Artėjant į laužus, kur buvo krikščionių sueigos Teodatas dažniau stabdė savo būrį: nuolat sutiko jam žinomose vietose sargavietes ištikimųjų, kurie nuo žiauraus persekiojimo ir kan-

kinimų budrumu gynėsi. Visiems sargams, tartum vyriausiojo kunigo įsakymu, liepė pasitraukti, — mat, ištikimųjų tarpe Teodatas buvo žinomas uoliausiu Avinėlio draugu, patyręs daug kalėjimų ir kankynių.

Teodatas dabar atsiminė dar turįs šone neužgijusias nuo žibintuvų žaizdas, kurios taip jį kepino, kad tamsus veidas skausmu ir užvaldžiusiu jį susijaudinimu tuoj tapo pilku.

Savo būrį vedė palengva, sustodamas, ugniniu žvilgiu aplinkui šaudydamas, tarsi ieškodamas prieglaudai vietos, lyg norėdamas pabėgti. Tamsoj pamatė žiaurų vado veidą ir klaikius saugojančių jį kareivių žvilgius.

Pagaliau atėjo į kažkokių apšviestais langais žiūrinčių į Romą namų daržą. Teodatas atsisėdo, o būrio vadas sušvilpė ir kelio viduriu, nesislėpdamas žingsniavo pirmyn. Iš daržų, iš vynynų, iš žemų namų, iš mažųjų šventyklų prieangių veržėsi kaskart didesnė kareivių kamša, bet jau tvarkingomis karo eilėmis.

Ėjo tyliai; nežiūrint to, kelių šimtų žmonių eisena kietomis uolų plytomis, kuriomis buvo išmušta ši Via Apia, garsiai aidėjo: iš prieangių pradėjo žiūrėti juodi vergų veidai, prasiskleidė daugelio langų uždangos...

Viršilos, eidami šalia rikiuotės, žybčiojo kardais. Tada durys užsidarė, veidai baime balo.

Didžiųjų medžių ūksmėj, kur stovėjo stabas ir sruveno versmė, kareiviai sustojo; gavę įsakymus, ilgomis juostomis išsivaikščiojo ir apsupo kalno viršūnę, kur tarp palinkusių pušų stovėjo žemas, pusiau sugriuvęs namas. Čia buvo įėjimas į požemį, žinomas tik išdavikui, kuris dabar vedė romėnus.

Teodatas skubėjo į tuos namus; tik pusiaukelyj sustojo, žiūrėdamas į Romą, kuri iš tos aukštumos atrodė didele susiliejusių plokščių akmeninių keturkampių krūva. Mėnulis pakilęs aukštai, Albano kalnai skendo baltuose rūkuose, kur spindėjo auksuoti rūmų stogai. Kairėj, toli, viršum Tiberio, už ciesoriaus daržų vilkosi rūkų jūra; arčiau — chaosas namų ir šventyklų, susiliejusių į vieną baltą masę, apvilktų žydra mėnulio šviesa.

Išplėtęs akis, žiūrėjo į miestą; jo siela susirietė laukiniu džiaugsmu — atsiminė ciesoriaus pažadėjimus: „Jei parodysi įėjimą į katakombas ir įduosi krikščionis, būsi laisvas, gausi turtą ir Romos pilietybę“.

Skubiai priėjo namus ir sutartu būdu pabeldė.

— Avinėlis, — balsiai tarė pro durų plyšį.

— Įeik ramus! — atsakė jam iš vidaus balsas.

— Ar jau aukos pradėtos?

— Tur būt; nes prieš valandėlę atėjo Anicijus. Šiandien skaitys broliams brolio Povilo laišką, — ramiai atsakė žmogus, įteikdamas jam sakais aplietą susuktą virvę.

Teodatas ištiesė ranką šviesos, tuo pat laiku kardu persmeigdamas seniui gerklę... Ištiesė rankas, aukštininkas griūdamas kažką sumurmėjo, pasispardė, nagais padraskė grindų molį ir mirė...

Tai įvyko per keletą akies mirksnių.

Sirijietis išėjo laukan, kur jo jau laukė vadas.

— Nueisiu į apačią pažiūrėti, ar jau visi yra, ir tuoj pranešiu.

— Ir aš eisiu su tavim, — atsakė romėnas.

— Kaip nori, pone.

Įėjo jiedu į mažą už namų, tarp akmens griuvėsių, paslėptą kiemą. Apaugęs laukiniais laurais ir akmenis apkibusiomis slankomis. Vienoj tokių uolų buvo įėjimas į katakombas taip paslėptas, taip žalumynais uždengtas ir užverstas akmenimis, kad nežinančiam nieku būdu negalima rasti.

Teodatas nurito akmenis ir pirmas ėjo kietais sumindžiotais laiptais. Romėnas, atkišęs nuogą kardą, ėjo paskui jį.

Tamsi naktis ir grabo tyla apsupo juos. Suplėkęs sausas oras veržėsi iš juodų nasrų, iš dar nepabaigtų juodų priemenės gurklių. Iš nežinomų gilumų, į kurias nusileido, tylumos sparnais papūtė į juos baimė; bet Teodatas ėjo drąsus, gerai žinomais koridoriais, kuriais tiek kartų ėjo klausyti pasakojimų apie gerąjį Dievą, apie Avinėlį, apie amžinybę.

Tą baisiąją naktį kur-ne-kur giliose lomose ruseno alyvinės lemputės ir, tarsi petelišKės, plasnojo aukso sparneliais, rodydamos doriesiems kelią.

— Ar dar toli? — tyliai ir baukščiai paklausė romėnas. Ir į jo nenugąsdinamą širdį pradėjo veržtis prietaringa baimė.

— Toli — atsakė Teodatas, klausydamasis savo kurčio, ilgai skambančio balso aido.

Paskum kiekvienoj koridoriaus kryžkelėj, tartum drąsindamas savo sielą, tyliai kartojo:

— Laisvė! laisvė!

Sunkūs sirijiečio antakiai užkrito ant vyzdžių, iš kurių džiaugsmo žaibai šaudė kaskart stipriau, smarkiau... net sustodavo valandėlę atgauti jėgų; bet tuoj turėjo eiti: romėnas, lengvai užduodamas per petį kardu, šaltai murmėjo:

— Vesk!

Ėjo. Įėjo į tokią vietą, kur labirintas pilnas juodų nasrų. Atsigręžė — romėnas iš baimės pamėlynavęs, išgąsdintomis akimis žvalgėsi po sienas, kur parašais ir ženklais papuoštose lentynose gulėjo šimtai mirusių ir nukankintų krikščionių.

Sustojo nejudėdami — toj mirties tylumoj iš tolimos šimtais juodų nasrų išsižiojusios gilumos lėtai suaidėjo giesmė ir taip baisiai skambėjo, lyg grabe, kad net mirtinai jiedu išblyško. Giesmė ilgai skambėjo, kaip blausi miegūsta mirusiųjų rauda, kaip grabų himnas.

Nutilo. Jie vis dar klausės išsigandę tos milžiniškos tylos, kurią pertraukė tik treškėjimas bei šnypštimas svylančių sakuotų virvių ir įšėlęs širdies bei veiduos verdančio kraujo ritmas.

— Vesk! — murmėjo skubindamas pirmyn romėnas. Geriau sutiktų numirti nekaip išgyventi tokią, smarkiai jį valdančią, baimę.

Greitai nuėjo. Teodatas užtikrino, kad nebetoli (ir buvo nebetoli); bet ir jam dėjosi kažkas baisaus: kas valandėlė stojo, trynė akis, tikrinos, ar prie šono turi kardą; glaudėsi į koridoriaus sienas ir nuolat sau kartojo — laisvė! laisvė! Nežiūrint į tai, siela buvo pilna galingos baimės. Vienoj koplyčių, kurių katakombose buvo daugybė, ilgai stebėjo Kristaus su avinėliu rankose paveikslą. Paskum nubėgo į gilumoj matomas šviesas, kur buvo aiškiai girdimi žmonių balsai.

Sirijietis priėjo angą ir pažiūrėjo į koplyčios vidurį, iš kur veržėsi šviesa. Romėnas pasiliko patamsėj.

Senis, kuris laimino Teodatą, dabar baltais Eigipto kunigų rūbais sėdėjo viduryj ir lygiu stipriu balsu skaitė:

— Laiminkite jus persekiojančius; laiminkit, bet ne keikit.

— Nekeršykit patys: aš jiems atlyginsiu! — sako Viešpats.

— Nesiduok, kad piktas tave pergalėtų!

Teodatas nieko negirdėjo ir nieko nematė. Jo akis patraukė aukure stovįs Kristus —tiesiąs rankas ties koplyčia, ties tikinčiųjų galvomis. Gelsva žibintuvų ir sienose kabančių lempų šviesa nušvietė liesą, įstabiai švelnų Kristaus veidą ir ilgas laiminančias, senio žodžius meiliai į save pritraukiančias rankas.

Žibintuvai juodais ruožais rūko į viršų ir pro angą, kuria ten įeina oro; šviesa ir prietemos šliaužiojo nuogomis žemėtomis sienomis, duobėmis, žilų senių, moterų ir vaikų galvomis; šventieji žodžiai sklido, tarsi visų sielų traukiamas šlamesys; kartais atodūsis ištrūko iš kurio nors krūtinės; kartais, smarkiai verkiant, krūtinė drebėjo; kartais, seniui atmenant mirusius už tikėjimą, suskambėjo trumpas purtąs riksmas. Vėl aidėjo tyla, tik brolių akys įsmeigtos į saldų Avinėlio veidą, tik jų galvos nujautė netolimas kančias, nužemintas, nulinkusias prieš Jį, lyg varpos prieš piovėją.

Teodatas, pajutęs ant pečių romėno kardą, atsitraukė. Tylėdami paėjėjo keletą žingsnių.

— Greičiau, pone, greičiau! Visi yra, visi yra! Visus suteikiu ciesoriui! Visus tau, vade, pavedu — ir kunigus, ir brolius, ir naujai atsivertėlius, visus! Matei, pone? ten buvo kilnusis Rufas, tribūnas! — vapėjo greitai, nesąmoningai, karščiuodamasis.

Romėnas nieko neatsakė, tik pasišvietęs spiovė sirijiečiui veidan. Paniekindamas.

Teodatas pradėjo greitai bėgti. Pribėgęs pirmą rotundą, iš kur į visas šalis šliaužė koridorių kaklai, biaurėdamasis pasipurtė ir metėsi atgal.

Kristus stovėjo, ištiesęs rankas, ir žiūrėjo į jį...

Sirijietis puolė į kitą koridorių ir pradėjo krapštyti akis.

Kristus stovėjo, ištiesęs rankas, ir švelniu maloniu žvilgsniu žiūrėjo į jį...

Sirijietis sustojo. Baimės banga užliejo jo širdį ir taip baisiai supurtė, kad, atsirėmęs į sieną, ilgai stovėjo užmerkęs akis, nedrįsdamas nei pajudėti, nei atsikvėpti... kol nurimęs baukščiai apsidairė ir, tartum pašėlimo vejamas, puolė į pirmą pasitaikiusį koridorių, bet ir ten. —

Kristus stovėjo, ištiesęs rankas, ir šviesus milžiniškas žiūrėjo į jį.

Teodatas sustaugė, kaip įsiutęs, metė žibintuvą, iš baimės susirietė į kamuolį ir apakęs, be sąmonės grįžo į rotundą, puolė į perėjimus, traukėsi, šliaužė, virto ant žemės, daužėsi į sienas, staugė iš baimės ir bejėgingumo... Visur užtvėrė jam kelią Kristus. Visur sutiko tą šviesų, spindulingą paveikslą; visur matė tiesiančias į jį rankas; visur matė Jo aiškų veidą; visur žiūrėjo į jį aiškios, baisios akys; visur... visur...

Pamišęs užsidengė apsiaustu galvą. Užmiršo toj baisioj gilumoj palikusį ir nežmonišku balsu pasigailėjimo rėkiantį romėną. Bėgo kurčiomis požemio dykumomis nebežinodamas, kur bėga, kas jam yra. Bėgo vejamas pašėlimo, sielvarto, riksmo aidų, kurie, tartum mirties garsai, sekė jį. Norėjo grįžti į koplyčią, prašyti pasigailėjimo, kankinimų... Nors girdėjo brolių giedojimą, matė šviesą, nors jautė, kad jie turi būti nebetoli, — tačiau negalėjo pataikyti, negalėjo išeiti, negalėjo ir pasilikti...

Didžiausiu baimės įtempimu kankindamasis, sielvartingai išsitraukė kardą ir persismeigė, puldamas į tą aiškią ištiestomis rankomis šmėklą, kuri visur jam užtvėrė kelią. Kardas prašvilpė orą. Sirijietis visu jausmų plūšu ir nuovoka suprato, kad jį apima ištiestosios rankos ir kad kažkoks tylus karsto ir amžinybės balsas atsiliepė jo sieloj:

— Nejaugi dėl savo laisvės nori visų laisvę parduoti, Teodatai?...

Sirijietis krito negyvas.

Veltui ciesorius tą ir kitas naktis laukė vado, krikščionių kalinių minios ir Teodato. Veltui...

Vertė *Ben. Babrauskas.*

Vl. Viliamas

Į naujus metus ir naują dešimtmetį

Nelenkdami pečių po naštos sunkumu
Kaip milžinai stosim į kovą.
Pavargti už brangią tėvynę gražu.
Aukščiausią turėt už valdovą.....

Maironis.

Praėjo sukaktuviniai mūsų tautos nepriklausomo gyvenimo 1928 metais. Sutikdami naujus 1929 metus stovim susimąstę naujo dešimtmečio prieangy ir pilni vilties žengiame į naują rytojų. Ateitininkų organizacija daro priešpaskutinį žingsnį į dviejų dešimčių sukaktuves. Šiąja proga dera mesti trumpą žvilgį į praeitį ir praeities siūlą nusitvėrus nutiesti linijas, gaires naujiems žygiams.

Prieškarinis ateitininkų veikimas galima charakterizuoti mūsų netolima ateitis. O gi dar labiau išaugti, iškilti, organizacijos rūmams kertinių stulpų. Karo metai tai yra išbandymas mūsų organizacijos, energijos ir patvarumo. Nepriklausomo gyvenimo dešimtmetis galima laikyti mūsų organizacijos dideliu suklestėjimu ir aktingu pasireiškimu visose tautinio, kultūrinio ir religinio gyvenimo srityse.

Dabar dera pasistatyti klausimą, ko laukia ir turi laukti iš mūsų netolima ateitis. O gi dar labiau išaugti, išbujoti, organizacijos skaistų veidą nuskaidrinti naujais žygiais ir laimėjimais. Organizacijos garbės ir galybės augimas turi eiti dar daugiau kokybine, vertikaline kryptimi.

Ideologinis susipratimas ir vieningumas reikia tobulinti iki tokio laipsnio, kad organizacijos santvarkoj neliktų jokių spragų, pro kurias galėtų įsiskverbti nelemti vėjai ir ten pasėti mums nepageidaujamų sėklų. Mes turime dar labiau įsigilinti į mūsų organizacijos gražiai suformuluotus principus ir apsiginkluoti visokiomis priemonėmis, kurios padėtų mums stiprėti ir augti.

Dorinis organizacijos narių vertingumas bus vienas svarbiausiųjų mūsų siekimų, kuriam negailėsime pastangų ir pasiaukojimo. Mes nebe nuo šiandie gerai žinome, kad aukšti principai gali būti tušti žodžiai, kada jie nėra taikomi gyvenime. Taigi mūsų organizacija turi duoti dar daugiau kilnių asmenybių, kurios savo pavyzdžiu galėtų šviesti kitiems. Kilnios asmenybės, kaip mano E. Hello, nežino skirtumo tarp teorijos ir praktikos. Jų aukšti principai nusileidžia iš dangaus aukštybių į pilkąją žemę, ant kurios gyvena, ir yra glaudžiai su ju nešiotojais susiję tiek viešame, tiek privačiame gyvenime. Iš tikrųjų, iš katalikiškos jaunuomenės turi išaugti nauja inteligentijos karta, kuri

turėtų pasižymėti aukštų idealų meile, nepalaužiama valia, jautria širdimi ir pilna entuziazmo bei kūrybos dvasia.

Niekuomet neatsižadėdami nuo idealinių dalykų mes taip pat negalime pamiršti ir praktinio gyvenimo. Kaipo būsimieji inteligentai mes turim neaplenkti nė vienos kultūrinio darbo srities. Visos šio darbo sritys yra garbingos ir todėl mes turim neapleisti nei vienos specialybės, nei vienos profesijos, nes visos gana reikalingos. Renkantis specialybę ir profesiją turėti galvoj, kad vedamaisiais dalykais nebūtų karjera ir pelnas, bet pašaukimai, norai ir darbas. Profesiniui kompetentingumui tinkamai suprasti bei įvertinti dar šiais metais bus stengiamasi surengti kursus, kur šis klausimas bus gyvai pajudintas ir iš jo plaukianti reikalai pastatyti mūsų darbų programą.

Ir taip augant atskirų narių vertingumui, augs ir visos organizacijos garbė ir galybė. Didesnis susiklausymas, draugiškumas, drausmingumas, punktualumas, korektiškumas visuose darbuose turės būti dar labiau vertinami ir sudarys vieną vyriausių mūsų pajėgų.

Padėję suminėtus pagrindus į mūsų tolimesnį veikimą, mes galime būti tikri, kad pasisekimas mūsų darbams bus užtikrintas. Tų darbų, konkrečių darbų, jau ir nūn kalnai matyti prieš mus. Dar šiais metais turės įvykti jaunesniesiems ir mergaitėms kursai, konferencijos, suvažiavimai, šventės. Štai nebetoli ir 20-ties metų ateitininkų gyvavimo jubiliejus, Didžiojo Vytauto 500 metų nuo mirties minėjimas, Šv. Augustino 1500 metų sukaktuvės. Visai naturalu, kad jau dabar rašomos istorijos, atsiminimai, renkama medžiaga; organizuojama chorai, orkestrai, sporto olimpiados ir kiti ne vienos dienos darbai. Gyvybė reiškiasi visose srityse, jos niekas jau nesustabdys — nei audros nei verpetai...

St. T—ys

Masonai ir jų veikimas

1. *Masonų atsiradimas ir organizacijos santvarka.*

Masonų vardas dažnai minimas šiais laikais. Tai slaptą prieštikybinė organizacija, kurios kilmė ilgą laiką jų pačių buvo slepiama pasakų ir legendų pasauly. Tačiau mūsų laikų mokslo tyrinėjimai slaptingąją masonijos uždangą praskleidė.

Masonas anglų kalba reiškia mūrininką. Viduramžiais, mat, Anglijos gyvavo stiprios amatninkų, ypač mūrininkų, organizacijos cechai; jose viešpatavo griežta disciplina, sunkūs, tiesiog neįmanomi, meisterio (amatų mokytojo) teisėms įgyti egzaminai. Šiąja mūrininkų organizacijų kryptimi nepatenkinti mūrininkai įsteigė kitas lengvesnės disciplinos mūrininkų draugijas; jos veikė slaptai, kovodamos su savo konkurentais viešomis mūrininkų draugijomis ir jas rėmusia vyriausybe. Slaptas veikimas buvo sustiprintas narių priesaika ir apsaugotas išviršiniais susikalbėjimo ženklais — simboliais. Vėliau į slaptąsias Anglijos mūrininkų draugijas įsibrovė aršūs laisvamanybės skleidėjai.

Šios rūšies mūrininkų (masonų) draugijos pasivadino masonų ložėmis. Ilgainiui slaptosios prieštikybinės organizacijos pradėtos vadinti bendru *masonų* vardu, kuriems, kaip matysime, ne svetimi ir politiniai siekimai.

Pamatinis masonų organizacijos narvelis — ložė, kurios pryšakyje yra ložės meisteris. Masonų ložės, pagal savo „apeigų“ yra įvairiausių rūšių. Sakysim, yra „raudonos“ ir „žydros“ ložės, nes jų nešiojami ženklai yra tokios spalvos. Masonų ženklai yra šešiakampė Dovydo žvaigždė, cirkelis, stačiakampis vinkelis, kūjis ir kit. Masonai turi ne vien savotiškus ženklus, bet ir savotiškus žodžius, savotišką sveikinimosi būdą. Viso pasaulio masonai vienas kitą vadina „broliais“. Kiekvienos rūšies masonai yra suskirstyti laipsniais. „Žydrieji“ masonai turi tris laipsnius, Škotijos „apeigų“ masonai net 33. Svarbiausias masonų laipsnis yra trisdešimtasis, vadinamas Kadošo laipsnis.

Vienokios sistemos ložės jungiasi į didžiąsias ložes.

Masonai šiandieną išsiplatinę visose pasaulio šalyse. Pasaulinio karo viesulas jų skaičiaus anaiptol nesumažino, tik šiek tiek susilpnino jų internacionalizmą.

1717 m., birž. 24 d. laikoma masonų organizacijos (tokios, kaip ji dabar yra), gimimo data. Tada 4 Londono masonų ložės susiliejo į vieną galingą.

1723 m. anglikonų pastorius Jamės Andersonas išleido masonų konstituciją, kurios pagrindų laikomasi ir šiais laikais. Anglijoj tokiu būdu įsikerojusi masonų organizacijos šaknis, savo veikimo sėklą paskleidė plačiose Europos ir kitų pasaulio šalių tautose.

2 *Kaip atrodo masonai įvairiuose kraštuose.*

Prancūzijoj masonų ložės greit įsigalėjo, išsišakodamos į įvairiausius laipsnius. Masonai buvo uolūs garsios prancūzų revoliucijos dalyviai, iki šiol kruvinųjų savo veikimo dėmių dar nenusiplovę... Atvirkščiai, socialistų vadas Louis Blanc liudija, kad didžiąją prancūzų revoliuciją įvykdyti kaip tik ir buvo 1787 m. nutaręs tarptautinis masonų kongresas.

Pastaraisiais laikais Prancūzijos valdžia ir politika yra masonų globoje; prezidentai, ministeriai ir aukštesnieji valdininkai — masonai; kitokių pažiūrų asmenys šalinami iš vietų. Įstatymai pirma svarstomi masonų ložėse, o tik vėliau perlamente. Vyriausioji Prancūzijos masonų sąjunga, vairuojanti visą šalies politiką, kaip patys masonų raštai skelbia, yra „Didieji Rytai" (Grand Orient de France). Austrijos juristų dokumentais išrodyta, kad Austrijos sosto įpėdinį Ferdinandą ir jo žmoną 1914 m. birž. 28 d. Sarajeve nužudė Serbijos masonai, įvykdydami Prancūzijos „Didžiųjų Rytų" sprendimą. Todėl praūžusio pasaulinio karo gyvybių aukos, materialinės ir moralines žmonijos skriaudos įrašoma Prancūzijos masonų sąskaitai...

Vokietijoj masonai sustiprėjo, kai 1738 m. į ložę įsirašė princas Fridrichas Didysis. Nuo to laiko Hohencollernai tapo masonų globėjais. Per 18 šimtmetį Vokietijos masonai dirbo įvairiausiomis sistemomis. 19 šimtm. pabaigoj jų gyvenime įvyko „revoliucija", sumažinusi laipsnių skaičių iki 3. Šiandieną, visose šalyse masonams susijungus į Didžiąją ložę, Vokietijoje gyvuoja 8 didžiosios ir 5 nepriklausomos ložės. Vokietijos ložių vidaus gyvenime eina nuolatinė neapykanta ir ginčai.

1861 m. įsikūrė Vokietijos masonų draugija; 1872 m. įsisteigė Didžiųjų ložių sąjunga; 1892 m. susidarė Komerijaus draugija „auklėti" ir „šviesti" liaudžiai masonų kryptimi.

Italijos, Ispanijos, Portugalijos, Belgijos masonai, o taip pat Niderlandų ir Šveicarų paveldėjo Prancūzijos masonų revoliucijos dvasią tiek politikos tiek ir tikėjimo dalykuos.

Italijos masonai sakosi pasaulio Kūrėją neva pripažįstą, bet jų konstitucijoj pati masonybė užima tikybos vietą. jokiai Bažnyčiai jų moksle nėra vietos, o ypačiai kovoja prieš popiežių.

Ispanijos ir Portugalijos masonai taip pat revoliucijos nuotaikos pilni. Portugalijos karalius Don Carlosas, jo vyr. sūnus, prezidentas Paes buvo masonų nužudyti. Panašiais darbais yra susikompromitavę ir Ispanijos masonai.

Danijos, Švedijos ir Norvegijos masonai yra visai saviški ir mums, lietuviams, daug suprantamesni. Jie laikosi „švedų sistemos“, vadindami save „krikščioniškais“ masonais. Tos krypties masonai sakosi tikį Dievą, bet nepripažįstą katalikų dogmų. Jie skelbia tikybinį indiferentizmą (laisvamanybę) ir kovą prieš katalikybę, ypač prieš popiežių.

Jungtinėse Amerikos Valstybėse masonai stipriai įsigalėję, kai kur net ištisose apskrityse. Amerikos masonai tikybiniu atžvilgiu konservatyvesni, teorijoj indiferentai, o praktikoj — laisvamanybės skleidėjai...

3. *Masonų pasaulėžiūra ir veikimo būdai.*

Masonų mokslo slaptumas rodo, kad jų tikslai viešumos privengia. Tačiau kai kurie buvusių bei tebesančių masonų pasakymai pakankamai nušviečia jų tikslus.

Masonai sakosi esą deizmo išpažinėjai, humanizmo garbintojai. Pasak jų, pasaulio pirmoji priežastis, kuria mes laikome Dievą, esanti abstrakti, žmonėmis nesirūpinanti. Masonų moralė — „nepriklausoma“, išreiškiama bendra žmoniškumo vardu. Jų mokslo laikantis, religinis ir dorinis žmogaus gyvenimas nepareina nuo jokių aukštosios Esybės dėsnių. Žmogus, jų tvirtinimu, pats sau įstatas ir viešpats. Masonai nepripažįsta jokių antprigimtinės religijos dėsnių, atmeta Apreiškimą ir žmogaus pareigas prieš Dievą. Ypatinga neapykanta masonai liepsnoja katalikų Bažnyčiai ir jos galvai popiežiui.

Kultūrinėje srityje masonų idealas — pasaulinė mokykla. Visuotiniame masonų susivažiavime Paryžiuje 1889 m. liepos 16, 17 d. nutarta: 1) iš pamatų išgriauti Kristaus Bažnyčią, persekiojant ją viešai bei slaptai; 2) gąsdinant klerikalizmo baubu, iš visuomenės gyvenimo išstumti katalikų Bažnyčios įtaką; 3) įvesti pasaulinę mokyklą; 4) įkurti bedievišką pasaulio respubliką. Ta pati mintis buvo pakartota tarptautiniuose masonų kongresuose 1900 ir 1912 m.

Čia taip pat pažymėtini charakteringi masonų vadų pareiškimai. Antai, Anglijos masonų vadas I. C. Parkinson sako: „Rymo katalikų tikyba ir masonybė yra du dalykai, ne tik nesujungiami, bet griežtai vienas antram priešingi“. Žymus masonų vadas Carlis von Gagern pastebi: „Religija ir masonybė yra du prieštaraujančiu dalyku“. Panašių pareiškimų gali užtikti ir daugiau... Jie aiškiausiai rodo masonijos veidmainiavimą, kada jų kartais sakoma, jog masonai su tikyba nekovoją. Masonams svarbu kuo daugiau pritraukti tikinčiųjų, kuriems iš pradžios nedraudžiamos religinės pareigos. Pačių tikslų jiems, žinoma, nesako; vėliau jie patys, atšalę, nustos praktikavę... Masonų vadų kartais pasakoma, esą jie tikybos bičiuliai, jos užtarėjai, o tik klerikalizmo priešai... Tačiau visa širdimi krikščionybės

neapkęsdami, kai kurie masonai garbina šetoną, giedodami jo garbei specialiai sudėtą himną.

Masonai mėgsta savo tikslams panaudoti vad. neitralias organizacijas, jaunimo, labdarybės, kooperacijos, sporto, gimnastikos ir kit. Tuo būdu tos organizacijos kartais nesąmoningai siekia masonų organizacijos tikslus. Masonai, kur jiems naudinga, stengiasi savuosius įvesti į parapijų komitetus, kad turėtų įtakos parapijų valdyme.

Masonų pasaulėžiūra ir valstybinės santvarkos idealas — socializmo bei komunizmo šaltinis. Socialistų ir masonų „laisvės", „lygybės" ir „brolybės" — tolygios. Masonų ložių narių būtina pareiga pavartoti politines priemones, kad pagreitintų masonų tikslus įgyvendyti. Todėl masonai rūpinasi paimti valdžią į savo rankas, įsibrauti į valstybines vietas, reikale pavartoti revoliucines priemones. 1789 m. prancūzų revoliucijoj, XIX ir XX šimtm. revoliucijose, Rusijos katastrofoje — žymiausieji vadai — masonų pionieriai. Masonų, kaip ir bolševikų vadų tarpe nemaža yra žydų, svajojančių viešpatauti nežydams...

Paaiškėjo, kad masonai įvairiomis kryptimis, pradedant indiferentizmu ir baigiant bedievyste bei įvairiomis laisvamanybės srovėmis, siekia antireliginius tikslus. Tad nenuostabu, kad masonus yra pasmerkę Katalikų Bažnyčios vadai — popiežiai: Klemensas XII, Pijus VII, Leonas XII, Pijus VIII, Grigalius XVI, Pijus IX, Leonas XIII.

Z. Kuzmickis

Estetika ir literatūra

Ar tamstos esate stebėję žmones teatre, paveikslų galerojoje ar net pačioje gamtoje? Ar esate atkreipę dėmesį per pačius įdomiausius momentus, sakysime, operos ar šiaip jau spektaklio ar koncerto — ar esate per tuos momentus įsistebėję publiką — žiūrovus, klausytojus? Ar esate tamstos klausęsi, kaip kalba žmonės apie tą patį teatro ar galerijos dalyką?

Reikia manyti, kad esate tai pastebėję. Tamstos atsimenate tuos kontrastus, tuos didelius skirtumus tarp įvairių asmenų. Tuo tarpu, kai vienas, klausydamasis koncerto, susijaudinęs virpina lūpas, mirkčioja akis — tuo tarpu kitas sėdi susimąstęs, kitas abejingas, kitas žiovauja, o dar kitas snaudžia. Vienas giria dalyką, kitas peikia, vienam labiau patiko vieni matyto ar girdėto veikalo fragmentai, kitam kiti. Du žmonės dėl to paties dalyko gali būti priešingos nuomonės — vienam jis patiko, ant

ram ne, ir du žmonės gali būti sužavėti tuo pačiu dalyku, bet ne vienodai žiūrėti į įvairias to paties dalyko dalis, ypatybes.

Kodėl taip yra?

Gi todėl, kad visi mūsų kalbamieji žmonės pergyveno tuos pačius išorės įspūdžius ne tais pačiais, bet įvairiais jausmais. Jie prisiėmė įspūdžius į savo sielą įvairiai; kaip sako psichologai, jie psichiškai įvairiai apercepavo tuos pačius pažinimo objektus.

Žmogus, kuris nors kiek pažino gyvenimą, tuo pačiu įsigijo didesnį ar mažesnį psichinį turtą. To psichinio turto žmogus nelaiko dyko — jis tuo turtu įvertina naujus pažinimo reiškinius, jis tuo turtu, psichiniu turtu naujus kuria vaizdus ir tuos naujuosius vaizdus trokšta šiokiu ar tokiu būdu aikštėn iškelti. Žmogus ilgis vis ką nauja, kad galėtų su savo psichiniu turtu pasitikti tą naują — pasidžiaugti ar paliūdėti. Žmogus, žodžiu, yra amžinas nenuorama, amžinas klajoklis, ieškotojas įspūdžių — juoko, ašarų, šypsenos, nusistebėjimo.

Tuo būdu žmogus gyvenimo reiškinius savotiškai prieina ir savotiškai juos įvertina; žmogus neliekti abejingas įspūdžiams — veniems iš jų jis simpatizuoja, kitus niekina. Vienur jis gėrisi, kitur bjaurisi, pyksta. Šitą savo subjektingumą, dvasinį, psichinį subjektingumą kiekvienas iš mūsų įvairai reiškia. Saviškai prieina grožį; gyvenimo reiškinį padaro gražų savo dvasioje, psichikoje*).

Čia prasideda kūryba: atvaizdavimas kuriuo nors būdu savo subjektingumo, savo originalumo beieškant grožio savo psichikoje. „Tai, ką rašytojas vaizduoja žodžių simboliais — sako anglų mokslininkas Worsfold — nėra įvykio išorės dalykas, nėra vaizdavimas daiktų tokių, kokie jie atrodo pojūčiams. bet žmogaus santykis su tuo įvykiu ir įspūdis, kurio tie dalykai daro intelektui. Literatūra plačiąja to žodžio reikšme yra vaizdavimas įspūdžių, kurių išorės tikrenybė, vis vien kurios rūšies,daro didiesiems žmonėms, vaizdavimas tokių žmonių mąstymo apie tą tikrenybę. Literatūros dalykas apima visą gyvenimo ir žmogaus veiksmų tūrį, lygiai kaip visus fizinės gamtos reiškinius".

Tat ką čia Worsfold sako apie literatūrą, tinka ir kitoms dailės šakoms. Kūrėjas subjektingai pergyvendamas gyvenimo reiškinius, subjektingai atjaučia tų reiškinių grožį ir tokį subjektingą tą gražį vaizduoja savo kūrinyje.

Patsai kūrinys yra tuo būdu tas kiekvieno normalaus žmogaus pojūčiams prieinamas būdas, kuriuo kūrėjas savo subjektingąją būseną reaguodamas į įvairių įvairiausius gyvenimo reiškinius.

---

*) Autorius, žinoma, nei čia nei kitur nesako, kad iš viso esąs tik subjektingas grožis. *Red.*

Paprastai kūrėjas savo kūriniu veikia vieną iš dviejų mūsų pojūčių — regėjimą arba girdėjimą. Tuo būdu visos dailės rūšys galima suskirstyti dviem pagrindinėm dalim: regimąja ir girdimąja daile. Prie regimosios dailės priskirsime tapybą, skulptūrą, baletą ir architektūrą, prie girdimosios dailės — muziką ir literatūrą — poeziją.

Antra vertus, dailės rūšys galima susikirstyti tam tikrais laipsniais, atsižvelgus į tai, kiek kuri dailės forma pareina nuo medžiagos, nuo materijos.

Iš to, kas čia pasakyta, galima padaryti išvada, kad kūryba yra aukščiausia subjektingumo forma, kuria reiškiasi žmogaus troškimas simboliškai atvaizduoti savo psichikoje sukurtam grožiui. Kūrybą vadiname aukščiausia subjektingumo forma todėl, kad čia įvyksta visa eilė subjektingųjų įvertinimų reiškinių ir tų įspūdžių, kuriuos sukėlė reiškiniai. Kūrėjas betarpiškai savo siela subjektingai pergyvena gyvenimo reiškinius, kurių medžiaga yra gyva jo psichikoje; kūrėjas subjektingai pasirenka simbolines priemones savo pergyvenimams aikštėn iškelti — plytas, varį, garsą, kūno judesį, žodį; pagaliau žiūrovas, klausytojas ar skaitytojas subjektingai pergyvena simbolinę kūrėjo dvasios išraišką.

Čia svarbu pažymėti kontaktas tarp kūrėjo dvasios ir visuomenės. Tas visuomenės narys, kuris nori suprasti kūrėją, turi būti pats kūrėjas — turi mokėti kuo giliausiai įvertinti savo psichiniu turtu kūrėjo kūrinį.

Kūryba paremta jausmu ir grožiu. Iš to subjektingumo, kurį pažymėjome kalbėdami apie kūrybą, aiškėja ir grožio subjektingumas. Grožis negali būti absolutas, visiems vienodas, konkretus: grožis yra chameleonas, kuris keičia savo spalvas ir formas; grožis yra greitakojė stirna, kurios kad ir kaip norėdamas neprisivysi bėgdamas, jei bent nušausi iš šautuvo.

Žymus Kopenhagos psichologas profesorius Langė, kalbėdamas apie grožį, pažymėjo psichinę žmogaus ypatybę — nepastovumą, kurį ypač ryškiai pabrėžia literatūrai. „Mes turime reikalo — sako profesorius — su amžinai viešpataujančiu žmoguje palinkimu į kitėjimą, į nepastovumą, kuris literatūros srityje lengviau pastebėti, nei kurioje kitoje dailės srityje. Didieji literatūros istorijos laikotarpiai to dėka gauna savo žymių ar, geriau sakant, jie išplaukia bendrai iš to žmogui įgimto kitėjimo reikalo".

Čia, tur būt, bus toji priežastis, dėl kurios estetikos — grožio formų mokslo — uždavinys darosi toks sunkus; mat, estetikos objektas — grožio formos — yra pernelig trapus, pernelig nepastovus.

Pažiūrėkime, kaip atsakė į grožio klausimą įvairūs autoritetai.

Platonui grožis tebuvo silpnas dieviškosios tobulybės atspindys. Aristotelis matė grožį didume ir tvarkoje. Š. Augustino nuomone, grožis esąs vienumo ir įvairumo padarinys. „Dieviškosios komedijos“ autorius Dantė grožio esmės ieškojo dalių ir visumos savitarpio santykiavime. Šotlandas Getčinsonas aiškina grožį esant vienodumo ir įvairumo junginį. Reidės nuomone, grožis esąs tat, kas yra meilės ir pagarbos objektas. Baumgartenui grožis yra tvarka. Kanto aiškinimu, grožis yra tai, kas nesąmoningai suvokiama būtino malonumo objektu. Hegelis mato grožį idėjoje jos pojūtiniame reiškinyje. Šilleriui grožis yra protinė ir jausminė jungimosi forma, o Kondiljakui — visa, kas mums patinka.

Dalykams esant šitokiems, rodosi, nebūtų galima nė kalbėti bendrai apie estetines vertybes, kad ne tam tikras psichologinis dėsnis, kuris pastebimas žmonijos gyvenimo praktikoje. Kraujo ir laiko artimumas jungia žmones daugiau, padėdamas dvasios galioms išsiplėtoti ir sudaryti tam tikrus žmonių tipus. Iš tų tipų ryškiausias tipas yra tautinis, kuris reikia nagrinėti laikotarpių fone. Juo tautai tipiškesnį kurs grožį kūrėjas, juo tas kūrėjas bus artimesnis tai tautai, jis nemirštamas. „Juo artistas yra didesnis — sako Tėnas kalbėdamaas apie regimąją dailę — juo giliau jis iškelia aikštėn savo rasės temperamentą; negalvodamas apie tai, duoda lygiai taip pat, kaip poetas, vaisingiausių istorijos dokumentų; iškelia ir išplečia moralinius kūrybos pagrindus, ir istorikas iš paveikslų pažįsta tautos struktūrą ir kūniškus instinktus lygiai taip pat, kaip iš raštų pažįsta kurios civilizacijos konstrukciją ir dvasios ypatumus“.

Žadindamas mūsų jausmus, keldamas kartais audrą mūsų sieloje, kartais pripildydamas tą sielą stebuklingai ramios giedros ir rimties, kūrėjas savo kūriniu paprastai nesiekia patenkinti kurių nors praktinių mūsų gyvenimo tikslų. Kūrinys, dailės kūrinys nėra mokslo vadovėlis, nėra įstatymų rinkinys, nėra ekonominis patarėjas maisto, rūbų, buto, apsisaugojimo klausimais. Ir nors koks, pavyzdžiui, architektūrinis trobesys yra skiriamas gyventi ar kitiems praktiniams sumetimams (bankui, magazinui), tačiau pati dailingoji jo ypatybė nėra susijusi su tais praktiniais sumetimais: trobesys juk gali būti stiprus ir patogus ir be dailiųjų pagražinimų.

Kalbėdami konkrečiai apie literatūros dailę, turime pažymėti, kad jos reikšmė tautų ir bendrai žmonijos gyvenime yra didesnė už kitų dailių reikšmę. Žodis, grožio žodis, gyvasis žodis, yra žmogui artimesnis, jis arčiau prilimpa prie širdies, giliau stringa į sielą.

Tikras žodžio dailininkas kūrėjas bus tas, kuris bus pasirinkęs kaip tik tokių žodžių, kurie smigte smigs skaitytojui į dvasią, žadins jausmus, kels vaizduoklę. Tikroji literatūra, nelyginant angelas cheruvimas neša mus, plasnodama sparnais, į kitą

pasaulį — į tą slėpiningą. ilgesingą svajų svajužių pasaulį. Ir pamiršti tuokart žmogus apie savo vargus, nelaimes, apie kasdieninę prozą. Vaizduoklėje tau kyla kaip gyvis vienas paskui kitą visa eilė vaizdų — gyvių gyviausių, aiškių aiškiausių. Susidaro vadinamoji poezinė iliuzija. Tikras kūrinys, veikdamas skaitytoją, kelia jo atsiminimus. Prisimeni tuokart daug ką, ką buvai matęs, girdėjęs, o prisiminęs kažkaip kitaip pergyveni visa tai. Poeto kūrinio žodžiai tai raktas į skaitytojo paslaptingąją sielos kertelę. Poetas atidaro mums sielą ir padaro iš mūsų aktinguosius kūrėjus. Mes patys kūriame, patys papildome tai, ko trūksta poeto žodžiuose. Tai yra vadinamoji poezinė įtaiga.

Žinoma, kad skaitytojui susidarytų tinkama poezinė iliuzija ir poezinė įtaiga, reikalingos dvi sąlygos: poeto kuriamoji žodžio galia — tai viena sąlyga ir skaitytojo jautrumas, skaitytojo vidaus kūrybinė impresinė galia — tai antra.

Tikrasis kūrinys gimsta dažnai iš poeto kančių, kaip kūdikis iš motinos kančių. Poetas nerimsta, poetas ilgisi, poetas trokšta — trokšta ekspresijos, trokšta žodžio galiūno, kuriame užburtų savo dvasios nerimus, savo pergyvenimus.

V. Krėvė gražiai atvaizdavo tą poeto dvasios pergyvenimą savo „Dainiuje“, kur jis sako:

„O sapnai mano, o dainos mano, dvasios nejėgoje gimdytos, iš širdies negalios plaukiančios! O sapnai mano!

O sapnai mano! Slėgiate jūs mane, kaip nenuveikiamoji paskyrimo galybė, kaip prakeikimo dėmė, kaip Kaino dėmė.

Sapnai mano, pragaro sapnai! Jūs išdeginot man sielą kartybių ugnim.

Sapnai mano neįvykdomi, sapnai nesugaudomi, sapnai bevilčiai.

O sapnai mano!. .

Kas parėdė jus balsų dainos rūbais, kas dainuoja jus mano sieloje?. .

Vai, žinau, vai, pažįstu?. .

Ilgėjime, tai tu!

Troškimai, tai jūs!“

Iš tų ilgesių, iš tų troškimų, iš tų pragaro sapnų, deginančių sielą kartybių ugnim išeina literatūros kūrinys, poezijos kūrinys. Kad žodis atvaizduotų tą poeto dvasią, kad ją ne tik atvaizduotų, bet dar papildytų, jis turi būti pats liepsningas, kaip pragaro ugnis, jame turi glūdėti paskyrimo galybė.

Poeto žodžiai tai gausingas deimantų aruodas, kur kiekviename akmenyje šimtai liepsnų liepsnoja. Tie žodžiai supinti gražiausiais vainikais. Poeto žodžiuose gyvena muzika, poeto žodyje plaka pulsas, ritmas. Poeto žodis, tai radio srovė, kuri iš karto veikia milijonus sąmonių ir širdžių, poeto žodis, tai magnetas, kuris patekęs į mūsų dvasią šimtus kitų žodžių iš mūsų sielos išjudina, prisitraukia.

Toks yra poeto žodis.

Poeto žodis kelia jausmus, jis žadina sąmonę ir gimdo naujų minčių, jis skatina mus į naują gyvenimą, jis atskleidžia mumyse pačiuose naujų paslapčių, kurių nebuvome iki tol pastebėję.

Toks poeto žodis yra tikroji dailė, laisvoji dailė, skiriama ne tuščiai braidžioti pūdymais, bet eiti į gyvenimą ir kvėpti jam sielą. Tokia daile nėra pavydi egoistė, ji nėra l'art pour l'art (dailė dailei), bet tai dailė žmoniškumas, dailė meilė. „Ne, ne dailė dailei — sako Mykolaitis — bet dailė žmogui, dailė gyvenimui, didžiam gyvenimui, gyvenimo pilnybei pasiekti. Dailė laisva, nevaržoma, gaivalingai išplaukusi iš tyros menininko sielos. Ji mūsų pažangos veiksnys ir ji mūsų didybės žymė".

Nėra abejonės, kad tikras žodžio darbininkas kūrėjas yra erelis, kur skraido vienas aukštai aukštai. Vienui vienas... Tik su savo kenčiančia, ekspresinga siela. Tačiau tą sielą užgauna kiekvienas sudejavimas, kiekviena ašara, išlieta žemėje. Poetas erelio sparnais plasnoja, poetas erelio akia toli mato. Jis atjaučia žmogų. Nelaimingą, vargšą žmogų, dėl kurio poetas įmanytų patapti Sukaustytu Prometėju, kad tik išvestų jį į grožio ir laisvės kelią.

Tokioje, paslaptingoje vienatvėje, toli nuo žmonių ir drauge pačių žmonių širdyse gimsta kūryba, žodžio kūryba. Tai ji toji poezija, kuri skraido pernelig greitai, kad ją galėtų saiku atsaikoti, matu atmatuoti estetika su savo dėsniais. Tai ji poezija, grožio, džiaugsmo ir skausmo karalaitė, kurią mūsų didis Maironis taip atvaizdavo:

Išvydau ją, kai vakarinė
Žvaigždė skaisčiai danguos mirgėjo,
O marių erdvė begalinė
Nuo pilno mėnesio tviskėjo.
Gamtos ramumo ir svajonės
Zephyro nedrumstė dvelkimas;
Ramiai ilsėjos vargo žmonės,
Padangiais skrido Seravimas!
Išvydau ją ant marių krašto:
Skruostai, kaip marmuras, išbalę;
Iš jos akių skaičiau be rašto
Tylaus ilgėjimos begalią.
Gamtos ramumas neramino
Jos iškentėjusios krūtinės;
Nuo žemės ašarų vadino
Sesutę žvaigždės sidabrinės.
Iš lūpų skundo negirdėjau,
Tiktai jaučiau jos širdį baugią,
Ir netikėtai pamylėjau
Našlystės mano liūdną draugę.

O ji, padavusi man lyrą,
Į tą užburtą vedė šalį,
Kur takas ašaromis byra,
Kuriuo retai kas eiti gali.
Gražybių paslaptis nurodžius,
Ji širdį man jausmingą gvildė;
Jai stebuklingus davė žodžius
Ir ausį dainomis pripildė.
Gražus regėjimas prapuolė,
Ir kraujas gyslose sustingo!...
O vis negal širdis varguolė
Užmiršti veido paslaptingo.

C. Jéglot

Sulig pirmuoju meilės žodžiu*)

(Mergaitėms).

Daugelis iš jūsų kenčia ir dažnai iš savo kaltės. Nesąmoningai, gyvenimo miražo sužavėtos, bėgate pasitikti kentėjimų manydamos, kad į laimę skrendate. Aš pažįstu jus ir jūsų gyvenimą. Todėl ir noriu jus apsaugoti nuo apgaulios laimės ir geriau tikrenybę parodyti.

Imkim palyginimą. Ką daro rožių pumpurai? Jie plėtojasi pagal savo raidos dėsnius. Jie laukia, kol nuo saulės išsprogs. Jeigu juos lietus numuša, jeigu prieš laiką žiauri ranka praplėšia, štai jų žiedo lapeliai sudraskyti, susiraitę, išsigandę. Taip ir su jumis. Tai laukite saulės, gyvenimo ir Dievo valandos ir saugokitės savo širdį.

— Kaip tai? — pasakysite. — Gyvenimas mums atrodo toks gražus, o mes skubame gyventi, norime būti laimingos, mylėti. Juk žmogaus, jaunuolių širdžiai tai įgimta.

— Tikra teisybė. Bet taip pat teisybė, kad nekantrumas didesnę jūsų dalį priveda prie skausmų, kurių galėtų išvengti, jei savo širdimi ir tikra laime labiau susirūpintų.

Nekalbu čia apie tai, kas yra bloga. Žiūriu tik, kas yra neprotinga ir naikina jūmyse ramų džiaugsmą ir jūsų dienų rimtumą.

Taigi, taip dažnai kankinamos bičiulės, klausykite manęs.

Dėl savo noro patikti, įgimto moteriai, taip pat ir gilesnio noro būti žmona ir motina, jūs per dažnai ir per greit manote į

*) Iš knygos „L'art d'être soi". *A. V.*

akį kritusios ar meilę laimėjusios. Kartais čia jūs pasinaudojot sąmoningu koketiškumu, pavojingu žaismu, kai kada jūsų gražumas čia savo padarė. Tuomet vyriškis jums sušnabždėjo pagarbos ir meilės žodžius, rimtus tuo momentu, nes aplamai jis atviras. Bet tie žodžiai dažnai išnyksta, kadangi jo pagarba moteriai yra praeinanti, o taip pat neretai ir jo meilė. Daug kaip ir jūs yra gražių, grakščių, žavinčių. Tokia jau vyro rolė, kad kiekvienai žodelį mestų, kaip kad plaštakės rolė nuo gėlės prie gėlės lakioti.

Tai dėl ko svarbu, jaunutės ir virpančios mergužių širdelės, kad neapsiduotumėt pirmiems meilės žodžiams, kuriuos jums šnabžda. Tas, kuris juos sako, dažnai — pakartoju — dažnai, bet ne visumet — taip kalba apsvaigimo, išsiblaškymo, o kartais, deja, pasimaginimo momentu.

Tada toji, kur tuos žodžius girdi, nors širdis ir nerimtų, neturi nepagalvojus ir nepažinus žmogaus tikėti tais žodžiais ir neatsakyti, kad ir slaptai širdies gilumoje, nes su meile ten įvedamas ir kentėjimas, o gal net ir daugiau: pradedama bijotis, nuobodžiauti, kitų vengti, kol ateina diena, kai širdis būna sužeista, viena sau palikta, gavus kartaus patyrimo, kad daugiau nereikia tikrąja meile tikėti.

Gal kas pasakys, kad toks sprendimas per aštrus. Bet aš juk sakau, kad pasaulyje yra meilės, grožio, tiesos, bet kad nereikia viso to ieškoti nesvarbu kokioj kalboj ar kokiam žvilgy, kuris jums šviesą aptemdo. Paviršutiniška, kapriziška meilė panaši į tikrąją. Skirtumas, kurio nepastebi jaunosios meilės naujokės, yra žodžių atsarga, elgimosi švelnumas, ypač sielos grynumas ir jausmų gilumas.

— Ką daryti — dejuosite — jeigu mūs aštuonioliktieji meteliai nemoka šito skirtumo rasti?

Sulig pirmuoju meilės žodžiu nepasileiskite vaizduotės sparnais lakioti, pasilikite prie savo proto, gero jausmo, atsargos ir širdies. Pasilikite savo abejojime ir laukime, nestatykite rūmų mėnulyje. Duokite jaunuoliui šypsnį, panašų į visus jūsų šypsnius, ir imkitės kito darbo.

Sulig antruoju meilės žodžiu, jeigu norite—daugiau juokitės, bet dar laikykitės. Jeigu mėgstat juokauti — meskite sąmojingą žodelį; jeigu esate lėtos, galite ir to nepadaryti. Tegu jūsų žvilgis būna geras ir atviras, bet paslapčių tegu neišduoda. Tačiau patyrinėkit tą jaunuolį ir save, pažiūrėkit, kas jis toks, ir kas jūs esate, ar judviejų savumai galės visam gyvenimui susiderinti.

Tada jau sulig trečiuoju melės žodžiu, atsižvelgusios į išvadas, ar atsakykite jam ar duokite žodį. Tuo keliu geriausiai patirsite vyro rimtumą.

Ir dabar jau aišku; jeigu tas, kurs sakosi jus mylįs, yra rimtas, jeigu nori meilės, siekiančios ligi namų židinio, rytoj

jūs būsit sužadėtinė. Jeigu tik linksminasi, nori jūs įtraukti į nežinią, jis pasitrauks.

Jūsų širdis pateks į tikrąjį kelią. Dėl to ir patariu: nepasiduokit meilės sugundamos, jei nežinote, ar tikrai jus myli. Mylėti reikia ne tik taip sau gyvenimui, anot neaiškių mylimojo žodžių, o tik šeimos židiniui, tam tikrajam ir patvariam gyvenimui, židiniui, kuris ant visados suveda tikrai pamilusius.

A. V.

Lessingo sukaktuvės

Šių metų sausio 22 d. vokiečių literatūrai brangi: lygiai prieš du šimtus metų gimė žmogus, kurs vokiečių meną atnaujino, kurs davė pradžią naujai vokiečių dramai, nustatydamas jos kelius teorijoj ir sukurdamas praktikoj tokių kūrinių, kurie išnyks tik su žmonių pasauliu. Tas rašytojas ne tik kaip spindįs šulas vokiečių literatūroj stovi, bet jis masina pasigėrėti ir kitų kraštų žmones didžiojo mistro veikalais, kuriuos šviečia ne vienos kurios tautos siela, bet yra visų tautų ir visų laikų dvasios atspindys. Jis buvo didžiojo Goethės ir švelnaus, širdį jaudinančio Schillerio pirmtakas. Jis praskynė kelius, kuriais paskui vaikščiojo vokiečių meno atstovai.

Buvo tai Gottholdas Ephraimas Lessingas, tas centrinis savo amžiaus vyras, vokiečių literatūros švyturys. Jis gimė kunigo šeimoje. Iš jaunų dienų buvo labai mokslus, be galo knygas mėgo. Mokėsi Leipcigo universitete. Paskui apsigyveno Berlyne. 1760 m., kaip vieno generolo sekretorius, pateko arčiau septynmečio karo, kur prisirinko medžiagos garsiajam savo kūriniui — „Barnhelmo Minnai“. 1767 m. Lessingą matom Hamburge, kur jis vadovauja naujai įsteigtam tautiniam teatrui. Bet teatras neilgiausiai teišsilaikė, ir Lessingas stojo pas Braunschweigo kunigaikštį per bibliotekorių. 1776 m. vedė, bet jo žmona tik 2 metus tepagyveno. O po trejų metų (1781) ir Lessingas mirė.

Lessingas rašė eilių, dramų, teologiniais ir filosofiniais klausimais traktatų, nagrinėjo estetikos klausimus. Didžiausios šlovės pasiekė savo dramomis, kurių svarbiausios yra komedija „Barnhelmo Minna“ ir drama „Išmintingasis Natanas“. Be šių, jam dar charakteringos tragedijos „Miss Sara Sampson“ ir „Emilia Galotti“.

Kaipo meno kritikas Lessingas žinomas veikalu „Laokoon“, kur išbrėžia skirtumą tarp poezijos (žodinio) ir tapybos (vaizdinio) meno. Būdamas prie tautinio teatro Hamburge, rašė ten statomų dramų kritikas, iš ko kilo labai svarbi teatro istorijai „Hamburgo dramaturgija“.

G. E. Lessingas.

Lessingui ir lietuvių literatūra nesvetima buvo. Jis skaitė mūsų liaudies dainas, gėrėjosi jomis ir paliko įdomių pastabų apie jas, įvertinimų.

Dabar, po 200 metų, vokiečiai su šventos nuotaikos iškilme mini savo žodžio galiūną. Jie atsimena jį paskaitose, per laikraščius, statydami jo dramas. Prūsų švietimo ministerija įsakė mokykloms Lessingo gimimo dieną švęsti, visur paskaitas surengti. Dėkinga tauta pagerbia nusipelniusį vyrą.

Ir kituos kraštuos tos sukaktuvės atbalsį rado. Lietuvoj laikraščiai, kiek valiodami, su pagarbos žodžiais, nusilenkė prieš garsųjį meno atstovą.

Čia išspausdinam iš Lessingo garsiosios komedijos „Barnhelmo Minna“ pirmo veiksmo dvi scenas, kurios, vienos paimtos, sudaro įdomų vaizdą. Iš jų skaitytojas, nors apytikriai, galės susipažinti su Lessingo menu. Antraštė šiam vaizdui mūsų parinkta.

G. E. Lessing

Tarnas savo poną gina

Pirma scena.

Justas (snausdamas kampe sėdi ir kalba per sapnus). Gyvatė smuklininkas! Tu mus?... Smarkiau, broliuk!... Kirsk, broliuk!... (Užsimoja ir pabunda.). Ir vėl? Nespėju akių sumerkti, kaip imu su juo muštis. Kad nors pusę visų tų smūgių būt gavęs!... Žiūrėk, jau šviesu! Turiu ko greičiausiai savo vargšą poną susiieškoti. Per mane jis daugiau kojos nekels į šituos prakeiktus namus. Kaži kur jis naktį praleido?

Antra scena.

Smuklininkas, Justas.

Smuklininkas. Labas rytas, ponas Justai, labas! E, taip anksti pakilęs? Arba gal geriau pasakius: dar taip vėlai?

Justas. Gali sakyti sau, ką nori.

Smuklininkas. Aš sakau tik „labas rytas“, ir ar neturėtų ponas Justas už tai „labai ačiū“ pasakyti.

Justas. Labai ačiū.

Smuklininkas. Nesmagu žmogui, kai negali tinkamo ramumo gauti. Galiu susikirsti, kad ponas majoras dar negrįžęs, ir pats jo čia tykojai?

Justas. Ir ko tas žmogus nenor atspėti.

Smuklininkas. Man tik taip dingtelėjo.

Justas (nusigręžia ir nori išeiti). Jūsų tarnas!

Smuklininkas (sulaiko). Kur čia dabar, ponas Justai !

Justas. Na, gerai: ne jūsų tarnas!

Smuklininkas. E, ponas Justas! Nenoriu tikėti, ponas Justai, kad dar nuo vakarykščios rūstautum. Kas gali per naktį savo piktumo neužmiršti?

Justas. Aš! Ir visas ateinančias naktis!

Smuklininkas. Argi tai krikščioniška?

Justas. Lygiai taip krikščioniška, kaip kad iš savo namų išmesti į gatvę žmogų, negalintį tuojau atsiskaityti.

Smuklininkas. Fui, kas galėtų toks bedievis būti?

Justas. Krikščioniškasis šeimininkas... Mano poną! tokį vyrą! tokį karininką!

Smuklininkas. Ar jį iš namų aš iškrausčiau? į gatvę išmečiau? Kur kas daugiau pagarbos karininkam ir pasigailėjimo atsarginiam tariu! Tik iš bėdos turėjau į kitą kambarį jį nukraustyti... Mesk iš galvos tai ponas Justai. (Šaukia.) Ola...

Turiu vėl kuo nors įtikti. (Įeina tarnas.) Atnešk stikliuką; ponas Justas nori stikliuką išsimesti, ir dar geresnį.

Justas. Gali nesivargint, ponas smuklininke. Gėrimas į nuodus pavirs, nes... bet nenoriu prisiekti; esu dar ant tuščios dūšios.

Smuklininkas. (tarnui, atnešusiam likerio butelį ir stiklą). Duok čia; eik sau!... Na, ponas Justai, tai pats rinktinis; stiprus, malonus, sveikas. (Pripila ir duoda). Nuo tokio ir nemigą pamirši.

Justas. Lyg nepritiktų!... Tačiau kokiems galams mano sveikata dėl jo stačiokiškumą turėtų nukęsti?... (Ima ir geria.)

Smuklininkas. Į sveikatą, ponas Justai!

Justas (stiklą atiduodamas). Peikt negalima!... Bet, ponas šeimininke, vis dėlto pats esi stačiokas!

Smuklininkas. Palauk, palauk!... Dar vieną išmesk; ką čia ant vienos kojos stovėsi!

Justas (išgėręs). Turiu pasakyti, kad puikus, iš tikrųjų puikus!... Pačių darbas, ponas šeimininke?..

Smuklininkas. Saugok, Viešpatie! tikrių tikriausias danciginis! su trim žvaigždėm!

Justas. Matai, ponas šeimininke, jei galėčiau veidmainiauti, tai už tiek jau būtų verta; bet aš negaliu; turiu savo pasakyti... Bet, ponas šeimininke, vis dėlto esi stačiokas!

Smuklininkas. Pirmą syk mano gyvenime taip drįso man pasakyti... Dar vieną, ponas Justai. Ir Dievas traicę myli.

Justas. Mat jį bala (geria). Iš tikrųjų geras daiktas. Bet ir teisybė geras daiktas. Ponas smuklininke, vis dėlto esi stačiokas.

Smuklininkas. Lyg aš to klausyčiau, jei toks būčiau?

Justas. Žinoma, nes stačiokam visada tulžies trūksta.

Smuklininkas. Ar dar vieną nepamėgintum, ponas Justai? Keturgubas siūlas daug stipriau laiko.

Justas. Ne kas per daug-tai per daug! Ir lyg jam padės, ponas šeimininke? Išgėręs paskutinį lašą savo žodžio nemainysiu. Fui, ponas šeimininke, tokį puikų danciginį laikyti ir tokius blogus papročius turėti!... Tokį vyrą, kaip mano ponas, jau ištisus metus pas tave gyvenantį, iš kurio jau ne vieną žvilgantį talerį išliežei, savo gyvenime nė vienu skatiku skoloj nelikusį, iš kambario iškraustyt, kai jo namie nebuvo, tik dėl to, kad už dvejetą mėnesių nespėjo laiku atsiskaityti, kadangi jis daugiau tiek pinigų neišleidžia!

Smuklininkas. Lyg aš kambarį tuščią laikiau? lyg iš anksto nenumačiau, kad pats majoras noromis būtų išsikraustęs, kad tik būtume be reikalo jo sugrįžtant laukę? Argi būčiau galėjęs svetimą viešnią nuo mano durų nustumti? Argi turėjau kitam smuklininkui lengva ranka, tokį pasitarnavimą perleisti? Nemanau, kad ji kitur būt gavus vietą. Dabar visi viešbučiai ap-

gulti. Argi galėjo tokia jauna, daili, meili panaitė gatvėje likti? Tam tavo ponas per mandagus! Ir ko jis tuo nustojo? Lyg jam kito kambario nedaviau?

Justas. Labai prastoj vietoj, tiesiog prieš kaimyno sieną.

Smuklininkas. Sceniau reginys buvo puikus, tik jį nelemtas kaimynas užgriozdino. Taip jau kambarys net žvilga ir išmuštas.

Justas. Buvo išmuštas!

Smuklininkas. Nevisai, viena siena dar stovi kaip reik. Ponas Justai, ko stokoja tavo kambarėliui? Ten yra pečius, kuris, teisybė, žiemą truputį rūksta...

Justas. Bet vasarą gerai tarnauja. Ponuli, man rodos, kad be visa to dar mus ant juoko laikai.

Smuklininkas. Na, na, ponas Justai, ponas Justai...

Justas. Tai nekaltink ponui Justui galvos, nes...

Smuklininkas. Lyg aš tave kaitinu? Tai danciginio darbas!

Justas. Tokį karininką kaip mano ponas! Gal manai, kad atsargos karininkas jau nepajėgs tau sprandos nusukti? Kodėl karo metu buvot toki gležnučiai, ponai smuklininkai? Kodėl tuomet kiekvienas karininkas buvo pagarboj ir kiekvienas kareivis gerbiamas, vyreli? Ar jau tas trumputis taikos laikas jos spėjo išnaikinti?

Smuklininkas. Ko čia dabar karščiuojiesi, ponas Justai.

Justas. Aš noriu karščiuotis.

Ig. Skrupskelis

Naujoji vokiečių literatūra

Šia trumpa naujosios vokiečių literatūros apžvalga apimsime laikotarpį, nuo devynioliktojo amžiaus paskutinio dešimtmečio iki mūsų dienų. Kalbėti apie naująją literatūrą nėra lengva. Daug tos literatūros kūrėjų tebegyvena teberašo, ir nėra susilaukę tikslesnio įvertinimo. Kritika taip pat dažnai stovi kurios nors įsigalėjusios srovės įtakoj ir sunkiai pamato kitų srovių rašytojų gerąsias puses ir jų neįvertina. Per tuos keturis paskutinius dešimtmečius pasireiškė daug srovių ir srovelių, kurios viena su kita kovojo, keitėsi ir dingo. Kai kurios nutraukusios visus santykius su praeitimi ir pasukusios visai priešinga kryptim, norėjo ir tikėjosi pradėti naują erą meno ir dvasios gyvenime. Daug jaunų rašytojų kilo iš tų srovių, ėjo su jomis, arba skyrėsi nuo jų ir ėjo savais keliais, arba perėjo į kitas naujas literatūros sroves. Daug iš jų veržte veržėsi į pačias literatūros aukštumas, taikėsi prie skaitančiųjų norų, todėl daug prirašyta veikalų, kurie rėkiantį deletantizmą slėpė

po priimtomis literatūros manieromis ir nedaug turi meniškos vertės. Šiame laikotarpyje priskaitoma keliolika tūkstančių rašytojų, bet laikas, tur būt, labai nedaug iš jų paliks literatūros istorijos lapuose. Ir srovių skaičius vėlesniems laikas, tur būt, pasirodys daug mažesnis kaip mums. Čia prisilaikysime dabar daugelio priimto moderniosios vokiečių literatūros dalymo į tris sroves — natūralizmą, impresionizmą ir ekspresionizmą — ir paminėsime tik žymesniuosius rašytojus.

Po 1870 metų (karo su prancūzais), kai vokiečių tautos gyvenime įvyko daug didelių atmainų, daug kas tokių atmainų laukė ir literatūros mene. Bet tos atmainos tuojau įvykti negalėjo, nes senoji rašytojų karta, nors jos kūrybinės galios buvo susilpnėjusios, nors ji nebemokėjo taikytis prie laiko dvasios reikalavimų, jautėsi labai stipri. Tačiau, senųjų rašytojų eilės retėjo, o tuo pačiu laiku jau pradėjo bręsti naujų takų skynėjai. Jaunoji rašytojų karta nusistatė prieš visą praeities meną, kuris tesirūpino tik gyvenimo aukštumomis, jo gražiausiomis pusėmis, bet nedriso pažvelgti į jo juodąsias puses. Ji nepasitenkino net geriausiais senosios kartos rašytojais, ieškojo naujo stiliaus, naujos medžiagos ir naujų menininko santykių su jo vaizduojamuoju pasauliu. Šis jaunosios kartos judėjimas pasuko į naturalizmą. Jam įsigalėti padėjo didelė gamtos mokslų ir technikos pažanga, didelis susirūpinimas ekonominėmis ir socialinėmis problemomis, religijos įtakos sumažėjimas ir socializmo sustiprėjimas. Į naturalizmą patraukė ir kitų tautų rašytojai, Zola, Ibsenas, Tolstojus, Dostojevskis, kuriais jaunoji vokiečių rašytojų karta pradėjo sekti.

Naturalizmas pirmiausia prasidėjo Münchene, kur jaunų rašytojų ir kritikų būrelis susispietė apie *M. G. Conrad* ir jo leidžiamą mėnesinį žurnalą „Die Gesellschaft“. Jame buvo paskelbtas karas prieš senąjį meną, bandoma teoretiškai pagrįsti naujasis menas ir spausdinami nauji naturalistiški kūriniai. Šio būrelio idealas buvo Zola.

Netrukus ir Berlyne susidarė panašus rašytojų būrelis. Čia taip pat pradėta leisti mėnesinis žurnalas „Freie Bühne“ ir 1889 m. tuo pačiu vardu įsteigtas teatras, kuriame buvo statomi naturalistiški įvairių rašytojų veikalai. Tačiau naturalizmas visiškai įsigalėjo 1890 m., kai „Freie Bühne“ pastatė G. Hauptmanno, tada dar jauno ir visiškai nežinomo rašytojo, veikalą „Vor Sonnenaufgang“ (Prieš saulėtekį). Šiuo savo veikalu Hauptmannas praskynė kelią jauniesiems vokiečių naturalistams, nes iki šiol modernieji vokiečių teatrai statė tik svetimų rašytojų naturalistiškus veikilus. Jį parašyti Hauptmanną paskatino *Arno Holz*, kuris su savo draugu *Johannes Schlaf* teoretiškai pagrindė naturalizmą ir suformulavo jo principus. Bet A. Holz ir J. Schlaf labai maža įtakos teturėjo platesnėms masėms. Reikšmės jie dabar turi tik literatūros istorikams.

Naturalistai pirmiausia nori atvaizduoti tikrovę tokią, kokia ji yra. Menininkas turi tik atidžiai sekti visus įvykius gamtoj ir žmonių gyvenime, juos lygiai pastebėti, lygiai vertinti ir užrašyti. Naturalistai nežino žodžių: įkvėpimas, intuicija, genijus. Meno veikalas turi būti gyvenimo iškarpa, jo fotografija, kurios tikrumą rašytojas visumet galėtų išrodyti. Žmogus, pagal naturalistų pasaulėžiūrą, yra aplinkumos padaras ir neturi laisvos valios; viršuj jo nėra aukštesnės jėgos, nėra Dievo, nėra objektyvaus doros įstatymo, todėl negali būti ir tragedijos senąja to žodžio prasme. Naturalistiškam veikale žmogus žūva kovodamas su savo aplinkuma, kuri yra stipresnė už jį, iš kurios jis negali išsivaduoti. Savo kūrinių motyvais naturalistai norėjo apimti visą gyvenimą, visa, kas gražu ir kas negražu, bet iš tikrųjų apėmė daugiausia tik žemesniųjų sluoksnių gyvenimą, tamsiąsias visuomenės ir atskiro žmogaus gyvenimo puses. Daugiausia buvo mėgstami šeimos žuvimo motyvai dėl išsigimimo ir doriško nupuolimo, alkoholizmo ir paveldėjimo pasėkos.

Didžiausias naturalistas ir žinomiausias rašytojas mūsų laikais yra jau minėtas *Gerhartas Hauptamanas*. Jis gimė 1862 m. Silezijoj, Salzburne, kur jo tėvas turėjo smuklę. Lankė realinę ir vėliau meno mokyklą Breslave. Iš pradžių jis norėjo būti ūkininkas, paskui skulptorius ir tik vėliau, po ilgų abejonių, pasirinko rašytojo pašaukimą. 1882 m. nuvažiavo studijuoti į Jeną, o paskui į Berlyną. Bestudijuodamas pateko į Darvino ir Markso įtaką. Turėjo progos važinėti po Italiją, Angliją, Ameriką ir Graikiją. Dabar daugelio universitetų apdovanotas garbės daktaro laipsniais ir Nobelio premija. Pirmasis Hauptmanno veikalas yra jau minėtas „Vor Sonnenaufgang", kuriame yra vaizduojamos baisios alkoholizmo pasėkos. Antroji drama, kuria ir naturalizmas pasiekė savo viršūnę, yra „Die Weber" (Audėjai) (1892). Joje yra atvaizduotas tų audėjų skurdas ir vargas, jų pastangos nusikratyti išnaudotojais, sukilimas ir jo numalšinimas. Motyvas paimtas iš audėjų sukilimo įvykusio 1844 m. Tą patį motyvą Hauptmannas pakartoja trejus metus vėliau savo veikale „Florian Geyer". Iš komedijų geriausiai yra pasisekusi „Biberpelz" *) (1893), kuri aštriai pajuokia kvailus įstatymų saugotojus. Bet su šiuo veikalu Hauptmannas jau padarė žingsnį iš siauro naturalizmo į plačią fantazijos, idėjų ir romantizmo šalį. Po daugelio naturalistiškų veikalų Hauptmannas parašo simbolistišką dramą „Hanneles Himmelfahrt" (Hanelė, jos yra lietuviškas vertimas). Šis veikalas yra vienas iš gražiausių veikalų naujoje vokiečių literatūroje. Jame atvaizduotas nuostabiai gražus jaunos mergaitės sapnas ir mirtis. Veikale gražiai suderintas naturalizmas ir ro-

*) „Vebrinos", kurių yra ir gražus lietuviškas vertimas.
Red.

mantizmas. Pasukęs į simbolizmą Hauptmannas parašė dar simbolišką dramą „Versunkene Glocke", (Paskendusis varpas) (1896), kuri daugiausia pasisekimo turėjo, ir dešimtį metų vėliau „Und Pippa tanzt". (Ir Pippa šoka). Iš naturalistiškų dramų dar reikia paminėti „Fuhrmann Henschel", (Vežėjas Henšelis), „Das Friedensfest", „College Crampton" „Gabriel Schillings Flucht" ir „Einsame Menschen".

Be dramų G. Hauptmannas yra parašęs dar keletą romanų ir novelių. Didžiausias, pilnas išvidinio grožio ir religinių pergyvenimų yra jo romanas „Der Narr in Christo Emanuel Quint" (1910). Tos religinės įtakos Hauptmannas gavo šeimynoje. Ji vienur kitur pasireiškė jo raštuose, nors jis vėliau nuo religijos gyvenimo ir buvo atplėštas. Medžiagą savo raštams Hauptmannas ėmė daugiausia iš gimtojo krašto. Jis ypačiai moka įsijausti į žmonių vargus ir juos atvaizduoti. Naturalizmo rėmai Hauptmannui buvo per siauri, ką galima spręsti jau iš pirmųjų jo veikalų. Jo talentas brendo su jo amžiumi, iš naturalizmo perėjo į simbolizmą ir misticizmą, iš moksliškumo ir netikėjimo į romantizmą ir tikėjimą, iš socializmo į individualizmą.

Kitas mažesnio talento rašytojas naturalistas yra *Hermann Sudermann*)*

Yra dar visa eilė naturalistų dramaturgų, kaip Max Halbe, O. E. Hartleben, Georg Hirschfeld, Ludwig Fulda*), Ernst Rosmer ir k. Iš jų veikalų tik vienas kitas turėjo didesnį pasisekimą. Jie pasidavė laiko srovei, sekė kitais, o vėliau taip pat iš naturalizmo išbrido.

Iš naturalistiškų romanų rašytojų reikėtų paminėti *Clara Viebig* (gim. 1860 m.), kuri ir dabar dar teberašo naturalistiškus veikalus. Ji yra ištikimiausia Zolos mokinė. Be to, *Wilh. v. Polenz* (1861—1903), rašęs iš ūkininkų ir kaimiečių gyvenimo. *Max Kretzer,* gerai pažinęs ir atvaizdavęs didmiesčio skurdą.

Lyriką naturalistai laikė pasenusiu literatūros žanru, todėl ji naturalizmo laikais beveik buvo palaidota. Naturalistų eilėraščiai daugiausia menki. Rašoma buvo daugiausia apie proletarų vargus arba netolimą pasaulinę revoliuciją. Iš lyrikų daug žadėjo ir aukštai buvo iškilę savo socialinio ir politinio pobūdžio eilėraščiais *Karl Henckell ir J. Henry Mackay.*

Juo arčiau buvo amžiaus pabaiga, juo labiau pradėta suprasti, kad naturalistų pagamintoji literatūra labai maža ką meniško turi, kad aplinkumos, gyvenimo ir dvasios skurdo aprašymų neužtenka. Pasirodo taip pat, kad geriausieji natura-

---

*) Čia apie Sudermanną plačiau nekalbama, o malonus skaitytojas teiksis pasiinformuoti apie šį rašytoją pereitų metų „Ateities" 12 Nr. *Red.*

*) Fuldos „Glušas" ir „Mokyklos draugai" ėjo ir Kauno valst. teatre. *Red.*

listų veikalai buvo vertinami kaip tik dėl juose įdėtos kūrybos, Išorinio pasaulio aprašymus reikėjo papildyti dvasios gyvenimu. Rašytojams pradėjo rūpėti ne tik masės vargai, bet ir atskiras žmogus ir jo dvasios reikalai; pradėjo vilioti tai, kas yra už žmogaus proto ir pojūčių, vaizduotė vėl atgavo savo teises. Čia, kaip ir apskritai naujajai vokiečių ir kitų tautų literatūrai, daug įtakos turėjo filosofas ir poetas Friedrichas Nietsche.

Pirmas prieš naturalizmą pakėlė balsą ir pradėjo reikalauti grožio Richardas Dehmelis. Bet ir patys naturalistai pradėjo ilgėtis tylių gražių sodų, aukštų rūmų, plačių laikų ir žmonių išeiginiais rūbais. Jeigu pirma buvo imami žmonės kasdieniški, dažnai dorovės atžvilgiu puolę, tai dabar imami tokie, kokių nori pats rašytojas, kokių sukuria jo fantazija. Gyvenimas pasidaro apsuptas paslapčių ir mįslių, atbunda simbolizmas ir misticizmas. Meno veikalu norima sudaryti nuotaiką ir jam ieškoma gražių formų. Menininkas nebeaprašo tikrovę, įvykius, nebepataikauja masei, bet stilizuoja, pasirenka. Naturalistų menas pasibaigė ten, kur pasibaigia tikrovė, o dabar menas prasideda ten, kur pasibaigia kopijavimas. Meno veikalas dabar turi ne pačią tikrovę atvaizduoti, bet jos *įspūdį* menininko sielai. Ši naujoji pakraipa, kuri visai įsigalėjo dvidešimtojo amžiaus pradžioj, vadinama *Impresionizmu*. Šiame laikotarpy randame rašytojų, iš kurių vieni daugiau linko į romantizmą ir simbolizmą, kiti daugiau į klasicizmą, bet čia suminėdami rašytojus į tokį jų smulkesnį suskirstymą neatsižiūrėsime. Ši srovė yra stipriausia ir jos sukurtieji kūriniai, tur būt, ilgiausiai užsiliks.

Toks švelnesnis vėjas pirmiausia papūtė iš Austrijos, kur ir naturalizmas buvo kitoks. Pirmiausia nuo naturalizmo atsisakė nuostabiai judrios dvasios rašytojas *Hermann Bahr* (gim. 1863 m. Linze). Dar mažas būdamas jis pradėjo svajoti apie rašytojo ir artisto pašaukimą. 1884 m. patekęs į Berlyną, susižavėjo Berlyno gyvenimu ir palinko į naturalizmą. Paskui, daug įspūdžių prisirinkęs iš Paryžiaus ir Petrapilio, apsigyveno Vienoj. Čia jam atsidarė platus darbo laukas. Jis surinko apie save visą būrį jaunų Vienos rašytojų, skleidė visų naujųjų literatūros srovių idėjas. Bahras yra tikras literatiškas čigonas. Jis perėjo visas literatūros sroves, kurios naujoj vokiečių literatūroj pasireiškė, sekė kiekvieną madą, bet visumet ėjo pirma mados. Berlyne begyvendamas buvo prisiėmęs socializmo idėjomis, bet 1914 m. vėl grįžo į katalikų Bažnyčią. Bahro veikalai turi publicistinį pobūdį. Paminėtinas yra romanas „Die gute Sshule“ (gera mokykla) ir dramos „Der Star“, „Der Meister“, „Die Wienerinen“ir „Josefine“. Be to, Bahras yra parašęs labai daug (apie 20 tomų) kritikos dalykų, kuriuose jis išdėsto savo pažiūras į įvairius meno klausimus, bet pats, žinoma, nuo daugelio iš tų pačių yra atsisakęs. Geriausi tačiau yra jo auto-

biografiški veikalai („Buch der Jugend“, „Dalmatische Reise“) ir dienoraščiai*).

Kitas, vienietiškos dvasios ir kiek panašus į Bahrą yra *Arthur Schnitzler* (gim. 1862 m. Vienoj). Jam geriausiai sekasi novelės ir vienaveiksmiai scenos vaizdeliai. Tokių vaizdelių rinkinys yra pirmas jo veikalas „Anatol“. Didesniu epiško pobūdžio veikalu „Der Weg ins Freie“ (Kelias į laisvę), jis aprašo vienos meilės istoriją žmonių, kurie yra kilę iš įvairių visuomenės sluoksnių. Čia yra ir jo asmeniška tragedija, nes jis pats yra žydiško kilimo. (Lietuviškai Šniclerio turim vieną dramą ir keletą apsakymėlių, išmėtytų dienraščiuos. Red.).

Richard von Schaukal (gim. 1874 m.) yra didelis konservatorius ir tradicijų garbintojas. Rašyti pradėjo pirmiausia lyrinius dalykus ir juos išleido viename rinkinyje „Ausgewälhte Gedichte“. Iš prozos veikalų geriausias yra „Grossmutter, ein Buch von Tod und Leben“ (Močiutė, knyga apie mirtį ir gyvenimą), pasikalbėjimas su viena mirusia. Jo raštų kalba vaizdinga.

Pirmas iš Vokietijos rašytojų balsą prieš naturalizmą pakėlė ir pradėjo reikalauti grožio mene *Richard Dehmel* (gim. 1863 m.), kilęs iš vokiškai slaviškos šeimos. Jo vardą išgarsino trys eilėraščių rinkiniai: „Erlösungen“, „Aber die Liebe“ ir „Lebensblätter“. Kilus karui Dehmelis pastojo savanoriu į kariuomenę ir vėliau besiskirsdamas žiauriu ir baisiu karu aprašė jį savo dienraštyje „Zwischen Volk und Menschheit“.

Pasak jo, jeigu menas turi gyvenime prasmės, tai ji yra palaikyti tobulybės siekimą žmogaus sieloj, todėl jo obalsis yra — nuolat aukštyn. Savo veikalams jis surado savišką formą ir kalbą ir šiuo atžvilgiu kai kuriems jauniesiems rašytojams yra padaręs įtakos. Dehmelis mirė 1920 m.

Deltev von Lilienkron (gim. 1844 m.) yra vienas iš stipriausių lyrinių talentų. Mažas būdamas labai mėgo medžioklę, norėjo būti kareivis. Paskui ilgai tarnavo kariuomenėj ir tik nusikaltęs ir karuose sužeistas buvo priverstas iš kariuomenės pasitraukti. Iš kariuomenės išėjęs važiavo į Ameriką ir sugrįžęs, kai tarp savo daiktų rado seną kareivio atvaizdą, antroj atvaizdo pusėj parašė pirmą savo eilėraštį. Pirmas jo eilėraščių rinkinys yra „Adjutantenritte und andere Gedichte“ (1884). Iš eilėraščių geriausi yra jo balados („Balladenchronik“). Jo kūrybai labai daug įtakos turėjo jo vargingas gyvenimas ir ilgas tarnavimas kariuomenėj. Jis labai pastabus ir gerai moka atvaizduoti žmones iš įvairių visuomenės sluoksnių. Mirė 1909 m. Ant paskutinio savo eilėraščių rinkinio, nujausdamas savo netolimą mirtį, padėjo antraštę „Gute Nacht“. Jis, galima sakyti, nedalyvavo kurioj nors srovėj, bet jo įtaka kai kuriems

*) Bahro apsakymėliai Die schöne Frau (Graži žmona) ir Šurlis yra išversti ir spausdinti vienam dienrašty pereitais metais. Red.

rašytojams yra didelė. Jo įtakoj stovi Gustav Falke, O. J. Bierbaum, M. von Stern, Carl Busse ir k.

Didžiausias šių dienų vokiečių romanų rašytojas yra *Thomas Mann*, gim. 1875 m. Lübecke. Jis yra geras stilistas, moka gražiai įpinti simboliškus bruožus. Moka gerai ir psichologiškai išspręsti iškeltas problemas. Žinomiausias jo veikalas yra „Buddenbroks", kuriame atvaizduojamas vienos šeimynos žuvimas. Pilnas nuotaikos ir lengvos ironijos yra romanas „König Hoheit", bet pirmajam savo verte neprilygsta. „Der Tod in Venedig" yra senstančio poeto sapnas apie grožį. Daug žemiškų ir nežemiškų paslapčių Th. Mann atskleidžia vienu iš vėlesniųjų veikalų „Der Zauberberg". Jame aprašomas plaučiais sergančiųjų gyvenimas Davose. Th. Mann turi daug priešų jaunųjų literatų tarpe. Daug judresnis ir laiko dvasiai labiau prieinamas yra jo brolis *Heinrich Mann (gim.* 1871 m.). Žymiausias iš jo romanų yra „Die Göttinen", kuriame vaizduojami šių dienų žmonių santykiai ir papročiai. Jis apskritai nėra palankus mūsų laikų žmonėms, bet vokiečiams ypatingai. Kai kurių jis laikomas tiltu į ekspresionizmą.

Hermann Hesse (gim. 1877 m.) skęsta ramiame sapnų pasaulyje ir vengia vaizduoti sunkias ir dideles kovas. Hesse parašė „Peter Camenzind", „Unterm Rad" (Po ratu). Abu šie romanai yra žmonių jaunystės istorijos. Daugiausia įtakos jaunimui yra turėjęs romanas „Demian". Šį romaną ir „Zarathustras Wiederkehr (Zaratustros sugrįžimas) Hesse parašė jau po karo. Ankstyvesniuose savo kūriniuose jis vaizduoja jaunystę gražią, linkmą, bet po karo jis mato jaunystėje daug pavojų ir šventais vadina metus, kada jaunas žmogus per visus pavojus suranda kelią į Save. Vienas iš vėliau parašytųjų romanų yra „Der Steppenwolf" (Stepių vilkas) (1927 m.), kur jis pats savyje suranda dvi jėgas, iš kurių viena traukia jį prie Dievo, o kita prie žemės. Gerai pasisekusi yra jo lyrika, kurios šaltinis yra liaudies kūryba.

(B. d.).

L. Tamošauskas

Pagalbos reikalas

Kai mūsų pačių sveikata, mūsų protas, mūsų finansai nuolat šaukiasi gelbėjimo, daugelis iš mūsų nė neklausome. Kai tūkstančių žmonių sąžinė jausdama pavojų, iš to nujautimo drebėdama šaukiasi pagalbos, daugelis taip pat negirdime. O koks pavojus žmogui, jo sveikatai, sąžinei, dorovei iš svaiginamųjų gėrimų! Svaigalai nušlavė nuo Naujosios Zelandijos ma-

orus, svaigalai išnaikino indijonus, svaigalai žudo palengva ir staiga, iš pasalų ir atvirai šimtus žmonių ir mūsų nedidelėje šalyje. Svaigalai įneša į ramias šeimynas gaisrą. Žiūrėk, įsibrovė koks girtuoklis į gražią šeimynėlę ir jau ten barniai, keiksmai, nesugyvenimas. Kiek darbininkų vaikų badą ir šaltį kenčia, pusnuogiai prašo mamos duonos, kiek motinos prikenčia, kokį pragarą namuose sukelia, kai girtas tėvas ar sūnus namo grįžta.

Pragarą žemėje daro svaiginamųjų gėrimų vartojimas. Jis šią žemę pavertė ašarų pakalne. Bet mes to viso nematome, nes su tuo pragaru lyg ir apsipratome. Mus našlaičių vargingame lopšyj supa, mes svaigstame vieni nuo alkoholio stiprumo, kiti nuo žmonių žiaurumo ir taip keliaujame per gyvenimą, nesitikėdami iš niekur išgelbėjimo.

Laimei, Lietuvoje kasdien atsiranda kilnios sielos jaunuolių, kurie ne tik dėl savo sveikatos ir gerovės, bet ir dėl kitų žmonių pamina po kojų tą šlykštų svaiginimosi paprotį, stoja prieš girtos visuomenės nuomones, neša skęstantiems ir vargstantiems išsigelbėjimą. Tie jaunuoliai pamatė tuos tūkstančius badaujančių, verkiančių ir sušalusių kūdikių, vargingų motinų, daugybę sugriuvusių ūkių, pagailo to viso jiems ir pasiryžo ne tik patys daugiau žmonių į tokias nelaimes nebestumti svaigalų palaikymu, bet juos gelbėti ir kitų prašyti, kad tų bėdų nebeplatintų. Tie jaunuoliai turėjo drąsos ir valios atsistoti prieš šiandienykštį žmonių nusistatymą.

Brangūs ateitininkai-ės, mes visi turime toki būti! Gana papročiams vergauti! Į mus žiūri visa tauta: kaip mes elgsimės taip ir ji. Mes turime gelbėtis ir gelbėti savo brolius, sesutes, tėvelius. Tai mes darysime, kai nebegersime svaigalų, kai prisidėsime prie svaigalų naikinimo.

Tiesa, ateitininkų girtuoklių gal nėra. Bet mes turime nė vieno stiklo svaigalų negerti. Juk, kai tik pakelsim stiklą, tuo pačiu palaikysim tą paprotį, kuris tiek žmonių nelaimingų padaro. Žmonės matys, kad mes geriame, tada ir jie nesilaikys nuo svaigalų.

Kad būtų lengviau išsilaikyti visiškoje abstinencijoje, susirašykim į abstinentų sekcijas. Tada vien tas atsiminimas, kad esi įrašytas į abstinentų sąrašą nekartą sulaikys nuo svaigalų. Kurie ateitininkai abstinentų sekcijoje aktingai dalyvauti negali, teįsirašai nariais remėjais. Jiems susirinkimų lankymas ir kitos sekcijos nario pareigos nėra būtina. Šių metų vasario 3 d. C. Valdyba paskelbė moksl. ateitininkų abstinentų diena. Nuo tos dienos tenebūnie nė vieno ateitininko, kuris nepaklausytų savo sąžinės ir neįsirašytų į abstinentų sekciją.

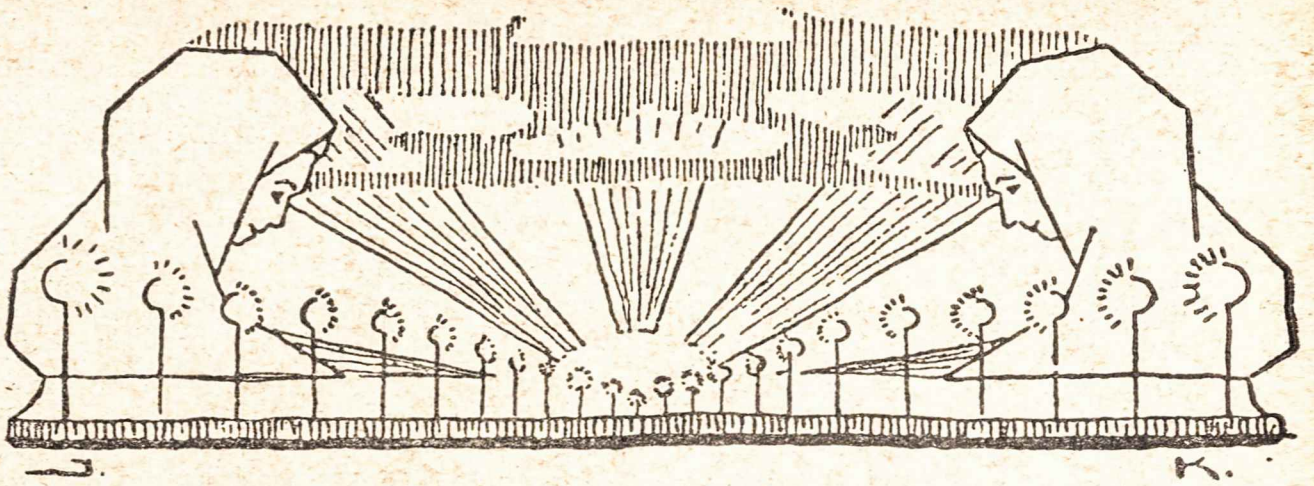

Jaunųjų žiedai

L. Zubavičius

Baltos snaigės

Baltųjų snaigių mėlsva padangė —
Sukasi, žvilga ir spinduliuoja,
Glaudžias prie rūbų, baltai juos dengia,
Šoka prie veido ir pabučiuoja.

Baltosios snaigės supas ir žvilga,
Sukasi draikos mažais rateliais,
Karštas man lūpas ašarom vilgo
Ir tuoj numiršta — virsta lašeliais.

Baltosios snaigės mano krūtinėj
Džiaugsmuos auksiniuos tuojau sutirpsta,
Beribės meilės kovoj ugninėj
Skausmais liepsningais josios pavirsta.

Baltųjų snaigių mėlsva padangė —
Sukasi, žvilga ir spinduliuoja,
Audrų krūtinę jos man pridengia,
Šoka prie veido ir pabučiuoja.

1928-XII-12

K. Grigaitytė

Baisu žemėje...

„Emute, paklausyk manęs, neišeik iš sodo ir neliesk mano siuvinio, kol aš ateisiu“, — tarė auklė mažai geltonplaukei mergytei ir padėjusi siuvinį ant pievos nuėjo pasitikti iš darbo grįžtančio tėvo, kuris kasdien tuo pat laiku eidavo pro Emutės tėvo namus.

„O taip! adata negera — ji man subadė mažąjį pirščiuką ir aš jos niekumet neimsiu“ — piktai atsakė Emutė ir linksma bėgiojo po sodą gaudydama baltą drugelį. Drugelis skrido šen ir ten, ir pagaliau pro atdarus vartus išskrido už sodo. Emutė pasekė jį ir rados žalioje pievoje.

„Kaip erdvu čia, kiek daug gėlyčių, drugelių, bitučių!“.. Mergytė suplojo rankutėmis ir šokinėjo krykštė, pamiršusi, kad auklė užgynė jai iš sodo išeiti. „O ten kas!“ — sustojo vietoje ir įsikando pirščiuką.

„Ten tvenkinys, ten turi būti žuvyčių, ten gal drugeliai suskrenda maudytis“ — pagalvojo smalsuolė Emutė ir nubėgo prie tvenkinio, kur narstė maudės maži ančiukai, plaukiojo geltonos žuvytės.

„Kaip gerai, kad aš pasprukau!“ — linksmai sušuko Emutė. „Negera mano auklė, ne! Ji man uždraudė ančiukų ir auksinių žuvyčių pasižiūrėti“. Prie krašto, tingiai pelekais irdamosi, priplaukė auksinė žuvytė.

„Sugausiu ją“ — nudžiugo Emutė ir ištiesė į vandenį rankutę.

Bet kas ten?! Susiūbavo vanduo ir mergaitė už suvirpinto vandens paviršiaus pranyko.

Tą pačią akimirką iš tvenkinio išsinerė ir į pievas laukus išbėgo baltas, skaidrus Emutės pavidalo padarėlis, kažkur skubėdamas, kažko tikėdamasis... Staiga priešais save, ant gėlėms kloto tako, pamatė ilgais plaukais labai malonų žilą žilutėlį senuką.

„Kūdikėli, neskubėk taip — šiandien vis tiek dar nepasieksi Amžinosios Tėvynės vartų.

Pirma dar turėsi atgailėti, kad neklausydama auklės padarei daug skausmo ir rūpesčių savo tėvams. Eik truputį paklajok žemėje, ir toji trumpa kelionė tau atidarys vartus į Amžinąją Tėvynę“.

Baltas mažutis padarėlis nusilenkė senukui ir nuėjo ten, kur matė vakaro rūkuose skęstantį miestą, tūkstančiais žiburių mirksintį. Priėjusi tyliai niekeno nematoma, nekliūdoma slinko

vienas kaip šešėlis gatvėmis. Staiga sustojo prie puikių rūmų, iš kurių plaukė sunkūs laukinės muzikos garsai. Viduje skambėjo taurės, sklido pusiau laukiniai juokai. Klaikiai blykčiojo parsidavėlės akys. Svyrinėdamos sukosi poros. O paskui šokančius slankiojo balti šešėliai, juodomis dėmėmis nusagstyti. Vieni jų buvo visai pajuodę nuo dėmių, nuliūdę, paniūrę ir darė šiurpų įspūdį. Jų tarpe matė ir savo pažįstamų. Anksčiau baltasis padarėlis nebuvo tokio vaizdo pastebėjęs. Ir tarp taures lig dugno lenkiančių sėdėjo šešėliai. Po kiekvienos taurės ištuštintos ant jų rasdavos vis nauja dėmė.

Baisu! — šiurpulingai sušnabždėjo baltasis padarėlis ir uždengęs rankomis veidą nubėgo tolyn.

Gatvėje išgirdo šauksmą. Prisiartino prie nuskurdėlių gyvenamo požemio ir nedrąsiai pažiūrėjo pro langą. Baisi iškraipytu veidu, paskendusiomis akimis lyg pamišus žmogysta spardė moteriškę. Baisūs keiksmo žodžiai kriokdami skrodė orą. Keiksmą retkarčiais pertraukdavo tylus dejavimas.

„Kaip baisu!“ — drebėdamas ištarė baltasis padarėlis ir skubėjo tolyn. Išėjo iš miesto ir nuleidęs galvą slinko vienas sau keliu. Netoli kelio suspindo žiburėlis.

Atėjęs prie jo rado šiaudiniu stogu pakrypusią pirkelę. Joje buvo tylu šventa... ant stalo baigė degti žvakė — lovoje gulėjo išblyškusi pabalusiomis lūpomis moteriškė. Ant lovos sėdėjo kūdikis ir laikydamas rankoje vandens ąsotėlį maldavo: „Mama, mama! išgerk nors truputį. Gal tu prakalbėsi, gal pasveiksi“...

Motina norėjo pakelti ranką bet nepajėgė. Jos skruostais nuriedėjo dvi stambios ašaros; lūpos kažką sušnabždėjo, bet sūnelis tų žodžių negirdėjo.

„Mama, štai visai baigia degti žvakė, ir jai užgesus aš nematysiu tavęs, man bus baisu“...

Dar viena trumpa minutė, kai ligonio ir žvakės gyvybė užgeso. Nuskambėjo mažučio verksmas tamsioje pirkelėje. „Kaip baisu!“ — ašarodamas sušuko baltasis padarėlis ir užlaužęs rankas svyruodamas ėjo kapinyno link. Priėjęs prie balto mažo grabo smarkiai sudundeno į jį:

„O, atsidaryk, manasai rūme, ir leisk man pasislėpti manajame kūne, kad nematyčiau, kaip žemėje baisu!“.

Tą pačią akimirką nušvito visas kapinynas, o kryžiai mirgėjo toj šviesoj kaip iškeltos maldai rankos — ir kažkas paėmęs baltąjį padarėlį, ant savo kapo sukniubusį, nuskrido drebančių žvaigždžių link.

J. G.

Apie Savęs Atradimą *)

Pažink pats save.

Graikų išmintis.

Mes pažįstame save vien per Jėzų Kristų. Gyvenimo, mirties mes visai nesuprantame, jei į juos nežvelgiame Jėzaus Kristaus šviesoje. Be Jo mes nežinome nei kas mūsų gyvenimas, nei kas mūsų mirtis, nei kas mes patys.

Pascal.

Juo labiau yra studijuojama ta Tikyba, juo labiau pastebima, kad ji apreiškia žmogų žmogui, kad ji turi savo įsteigėjuje visuotiniausią, be galo gilų ir išvidinį kiekvieno mūsų jausmo pažinimą.

Manzoni.

I.

Taletas.

Ar žinai, kas atsitiko senovės išminčiui Taletui, kurs gyrėsi pažįstąs žvaigždžių mokslą ir jų kelius? Naktimis iškėlęs galvą vaikščiodavo po laukus ir žiūrėdavo į žvaigždes. Vieną sykį taip beklajodamas įkrito į duobę. Negalėdamas išlipti ėmė šaukti pagalbos. Atbėgo vienas kaimo žmogelis ir ištraukęs paklausė, kas atsitiko.

— Tyriau žvaigždžių dėsnius, — atsakė neslėpdamas puikybės Taletas.

— Kvailas žmogeli, — tarė kaimietis — pažinki pirmiau žemę, kur žengi žingsnį, o ne ieškok žvaigždžių kelių!

Daugumui jaunuolių galima pakartoti tą patį papeikimą. Jie giriasi daug moką, daug žiną, o paskui netikėtai įkrinta į tokias morališkas duobes, ties kuriomis nemokyti, bet geros nuojautos, žmonės sušunka:

— Jei tai yra mokslas, valio nežinojimas!

Žymiausias senovės išminčius Sokratas sakydavo, kad visa gyvenimo mįslė yra savęs pažinime. Ir jam yra priskiriama šlovė filosofijos nutraukimo iš padangių į žemę, t. y. mokymo, jog išmintis reiškiasi savęs pažinime.

Daug knygų yra parašytų apie žemių, salų, ežerų, paklydusių arba laukinių žmonių atradimą. Jaunimas noromis jas skaito, bet gal nė vienam neateina į galvą apie savęs atradimą pagalvoti. Čia kaip tik stengiamasi nurodyti kelias, kuriuo eidamas jaunuolis gali atrasti save patį.

---

*) Šiuose straipsniuose imu mintis ir beveik formą italo saleziečio prof. Dr. Antano Cojazzi veikalo: „Alla scoperta di te stesso".

Kai kurie ženklai.

Taigi leiskimės į kelionę, jaunas skaitytojau: einame atrasti tave patį. Atsakyk atvirai į mano klausimus ir kalbėkimės.

— Tavo širdis, jaunuoli, yra atvira kaip jūra visoms audroms ir raižoma visokių laivų.

— Tas palyginimas man patinka, bet... jis man neaiškus: norint pažinti jūrą, juk reikia ja plaukti; o plaukiant reikia turėti išplaukimo uostą ir linkmę, nes išplaukiant iš bet kokio uosto. ir bet kokia linkme labai lengvai galima žūti bangose.

— Gerai, nustatykime iškeliavimo punktą: tu dabar turi 15-18 metų, mokslo ar kito ko reikalais turi palikti šeimyną pirmą kartą. Paimk veidrodį ir žiūrėkis; ką matai?

— Matau, kad jau nebesu kūdikis. Ir be veidrodžio žinau, kad man jau reikia ilgesnių kelnių, ir tas pačias jau man siuva ne su „vystu“, kaip pirma, bet „ant petnešių“. Jau nenoriu draugauti su mažais kelerių metų kūdikėliais ir jaučiu jų link kažin kokią panieką...

— Juos vadini pienburniais, lyg kad tu...

— Taip, lyg kad aš ligi vakar nebūčiau buvęs pienburnis. Negaliu suprasti, dėl ko man įsiveržė į galvą tokia didelė kūdikių neapykanta.

— Štai dėl ko: tau gėda perdaug artimos praeities, kurioje tau gyventi, galima sakyti, buvo vešėti (vegetare).

— Ką tai reiškia?

— Vešėti reiškia gyventi taip, kaip gyvena augalai.

— Mokytojas sakė, kad augalai maitinasi, plėtojasi, bet nejaučia ir neprotauja.

— Šventa tiesa!

— Taigi aš maitinausi, plėtojausi, bet nejaučiau ir neprotavau?

— Apie jautimą nekalbėkim, nes jis gali būti įvairus, o apie maitinimąsi, plėtojimąsi ir protavimą pats gali pasakyti.

— Maitintis maitinausi, o kitkas man menkai terūpėjo, pasijutau besąs toks, koks dabar esu. Bet ir dabar aš dar nesijaučiu esąs suaugęs žmogus... Kas esu?

— Esi adolescens.

— Ką tai reiškia?

— Adolescens yra esamojo laiko dalyvis nuo lotyniško veiksmažodžio adolescere, o adolescere reiškia augti.

— Taigi aš esu augąs.

— Taip. Na, ir aišku po išsiplėtojimo reikia augti.

— Taip, taip; aš pats jaučiu, kad mano kojos ilgesnės. Tas mane stebina ir... nelabai man patinka; rodos, kad esu panašus į tuos gervinius paukščius, kurie savo kojomis kaip stebienais atrodo tokie negražūs ir juokingi. Kai žmonės į mane iš aukšto žiūri, aš labai susierzinu, rodos, kad nori matuoti mano kojas.

Taip, taip, taip! Jos ilgos, perdaug ilgos, bet kuo aš kaltas? Esu augąs.

— Ir nieko kito savyje nerandi?

— Ne, rodos, nieko, ką taip ryškiai galėčiau pastebėti, kaip kojų ilgumą. Tačiau jaučiu savyje... visai čia pat prie širdies...

— Tau pasakysiu ką jauti: jauti, kad tavo širdis kaskart didėja ir darosi drąsesnė ir stipresnė savo plakimuose!

— Taip, bet kai kada ji taip sujunda ir daužosi, kad net sulaiko kvapą ir aš turiu žiopčioti, kaip iš vandens išmesta žuvis. Rankomis ją prispaudžiu ir...

— Lyg sakydamas: nurimk nurimk, mano mieloji, nesidaužyk. Vežėjai tokius atsitikimus vadina pasibaidymais. Tada jie stipriai patraukia vadžiomis ir žiūrėdami vien į kelią, kuriuo reikia važiuoti, taria sau: „Dėmesio į susisukimus, duobes, kryžkelius, šalikelių akmenis ir griovius... tačiau pirmyn pačiu viduriu!

— Visai taip! Kaip Tamsta viską žinai?

— Na, tai tau! Juk ir aš kitą syk turėjau 18 metų... o be to, taip sako knygos kalbančios apie tuos dalykus.

— Kaip norėčiau jas pažinti ir pasiskaityti...

— Manau bus geriau, kad visa tai išmoksi ir pažinsi iš lūpų to, kas tave krikščioniškai myli.

— Bet tai dar neviskas... Jaučiu... Jaučiu... (kaip čia pasakius) visumet didelį alkį.

— Nesistebėk tuo; esi augąs, o kas auga, turi vartoti daug maisto, nes kitaip neaugtų. Tavo amžiaus jaunuoliai valgo apsčiai ir suaugusieji ne kartą už tai juos pabara. Kai kada, tiesa, atsiranda jaunuolių ėdikų ir vien gerklės patenkintojų, tačiau bendrai imant, tuo metu daugiau valgyti yra tikras reikalas. Taip pat ir miegoti. Tu augi, dėl to plauki lyg jūrėmis, vartoji daug vėjo ir anglių ir skrodi bangas. Mes suaugusieji jau esame pasiekę arba bepasiekią uostą, dėl to einame pirmyn ir menkai stumiami, ir menko vėjelio mums pakanka.

— Tai tiesa. Be to, jaučiu, kad mainosi mano balsas, galvoje, o ypač pakaušyje atsiranda tokie randai...

— Kiek naujų dalykų! Kitą kartą visus juos ištirsime.

— Ir visa tai padės pagaliau atrasti mane patį?

— Ar žinai, kaip buvo atrasti keli jūrininkai, kurie atsitolinę nuo savo laivo buvo užklydę į Špicbergeno salas ir turėjo ten išgyventi šešerius metus?

— Tie, apie kuriuos rašo Mečiaus „Žemės aprašymas?“

— Tie patys.

— Ogi kai kuriais ženklais, kuriuos jie davė netoli tų salų plaukiančiam laivui.

— Tie dalykai, kuriuos atradai tavyje irgi yra ženklai, kurie mums nurodys kelią į tave patį.

Apžvalga

Modernioji kultūra ir katalikybė. Ta tema per Kalėdų atostogas surengtuos ateitininkų kursuos laikė paskaitą prof. kun. Ūsoris. Čia duodam jos santrauką.

Dievas skyrė žmogui užvaldyti pasaulį. Tas užvaldymas yra kultūros darbas. Žmogus yra Dievo bendradarbis; jam pavesta tęsti pasaulio kūrybą.

Siekimas tiesos yra mokslo kūryba, grožio — meniškoji kultūra. Kadangi žmogus turi ir nemirtingą sielą, tai kultūra turi apimti ir dvasios reikalus. Kultūra turi stumti visą žmogų pirmyn.

Katalikybė reikalinga kultūrinio darbo, jį palaiko ir varo. Pirmosios mokyklos buvo įsteigtos Kat. Bažnyčios, daugiausia benediktinų vienuolynų. Tas pats ir su aukštosiomis mokyklomis. Reformacijos laikais buvo 81 universitetas, iš kurių 51 buvo arba popiežių įsteigtas, arba jų patvirtintas ir įvairiomis malonėmis apdovanotas.

Ir dabar tą darbą katalikai dirba. Šiaurės Amerikoj yra 20 katalikų universitetų, Kanadoje 3, daugybė Europoje. Pietų Amerikoj, pav., Buenos — Aires, Santiago, Azijoje — Beirute, Pekine, Šanchajuj, Tokio, Pilipinų salose Maniloje.

Viduramžio skulptūra, tapyba išaugo katalikybės globoje. Katalikybė sušvelnino tautų santykius, būdą. Taigi Bažnyčia nepriešinga kultūrai.

Pažanga gamtos moksluose, technikoj, mene, literatūroj yra moderniosios kultūros apraiškos. Kaip Bažnyčia žiūri į moderniąją kultūrą? Tikrai mokslo, meno, literatūros pažangai Bažnyčia negali būti priešinga. Jeigu žmonės stropiai ieško tiesos ir ją randa, tai Bažnyčia gali tik džiaugtis. Jeigu atsiranda tokių, kurie skelbia, kad vien tik mokslo mums pakanka, jo pažangos, tai Bažnyčia yra tam priešinga. Vien mokslas žmogui neduoda dar dorumo.

Vien mokslas žmogaus laimingo negali daryti. Žmogus turi ir dvasinių reikalų, kurie reikia aprūpinti, nepasitenkinant materialinės kultūros pažanga.

Kinomatografai, teatrai yra labai naudingi, bet jie galima panaudoti ir blogam ir jei daromi jiems priekaištai, tai dėl to, kad naudojami blogam, daugiausia biznio reikalais. Radio, savyje labai geras daiktas, panaudojamas prieštikybinei agitacijai dabartinėj Sov. Rusijoj. Bažnyčiai iš esmės nesvarbu ar bus mane kubizmas, ar impresionizmas. Tai turi spręsti žmogaus protas, estetinis skonis. Tačiau jei toks menas būtų nedoras,

jeigu tai ne menas, bet meno parodija, kuri gali sukelti gašlumo, tai Bažnyčia šalinasi nuo tokio meno.

Modernioji kultūra reik papildyti dvasia, o tada ji daug atneš žmonijai laimingumo.

Apie šių dienų kultūrą daug kalbama, kad gyvena krizį, serga tam tikra liga. Katalikai turi neatsilikti mokslo, meno srityje ir sykiu įnešti į ją dvasios, katalikybes šviesos. Tuo būdu įnešdami į moderniąją kultūrą turinio, katalikai padės persirgti jai. Ir kultūra nežlugs tose šalyse, kur yra katalikybė.

Katalikų reikalai ir teisės visuomenėje. Čia paduodama santrauka Dr. Pr. V. Raulinaičio paskaitos ateitininkų kursuos per Kalėdų atostogas.

Kiekvienas stengiasi išsilaikyti, gyventi. Ta būvio kova yra nelengva, o ypač idėjos srityje. Kovojant katalikui jo pirmiausias reikalas yra gyventi: gerbti evangeliją, kurią katalikai skelbia. Idėjos srityje negali būti neitralumo ir jis yra kenksmingas. Tuo pačiu klausimu yra tik viena tiesa. Priešingos pažiūros negali būti lygios, tačiau negerbti kitų negalima — tai būtų nekrikščioniška.

Nepakanka katalikų tiesas priimti, reikia jas ir suprasti, išsiaiškinti. Kiekvieno jauno moksleivio pareiga — išstudijuoti tikėjimo tiesas. Neužtenka tiesas suprasti, bet reikia jas praktikuoti gyvenime. Katalikybė yra kovojančių religija. Bažnyčia turi daug priešių, viešų ir slaptų. Yra tokių, kurie viešai dedasi katalikais, bet slaptai visur stengiasi katalikybei pakenkti.

Svarbiausi katalikų reikalai yra katalikiškoji akcija ir katalikiškos mokyklos. Dalyvaujant katalikų akcijoj, ateitininkams prieinamos tos organizacijos, kurios įeina į Katalikų Veikimo Centrą.

Katalikai turi teisės reikalauti, kad visose valdžios laikomose ir šelpiamose mokyklose būtų mokoma katalikiškai, nes tą yra vyriausybė pažadėjusi konkordate su Apaštališkuoju Sostu. Mokinių tėvų pareiga žiūrėti, kad jų vaikai būtų gerai auginami ir auklėjami. Ateitininkų organizacija yra įstatymais pateisinama ir naudinga.

100-metinės Reclamo bibliotekos sukaktuvės. Reclamo bibliotekos vardas žinomas visiems, kam tik su vokiečių literatūra susidurti teko. Tai didžiulė knygų leidimo įstaiga, išleidusi apie 7000 knygų vokiečių ir pasaulinės literatūros. Duodama gana nedidele kaina svarbiausius literatūros veikalus, yra svarbus kultūros, švietimo veiksnys. Jos istorija tokia.

1828 metais karų audros jau buvo praūžusios. Bet cenzūra dar vis žiūrėjo, kad kas nesuardytų Fridricho dvaro ramybės. Toj srityj kiek lengviau buvo su knyga: mintys galėjo pasi-

reikšti ir liberalesnėmis formomis. O iš Leipcigo ir ėjo tos liberaliosios mintys. 1828 m. bal. m. 1 d. knygininko sūnus Antanas Pilypas *Reclamas* su 3000 dol. kapitalu Leipcige įsigijo „Literatūrinį Muziejų". 1837 m. „Lit. Muz." buvo parduotas, o Pilypas Reclamas vedė ir susilaukė sūnaus Jono Henriko Reclamo, gimusio 1840 ir mirusio 1920 m. Įsigijus spausuvę pradėta spausdinti knygos. Norėta supopularinti liaudžiai mokslo žinios. Knygos buvo nepaprastai pigiai parduodamos, pav., visi Šekspiro veikalai net už 2 dolerius! Kad Reclamo verslas galėtų geriausiai eiti, jis stengės, kad jo knygų kaina būtų kiek galima žemesne. Įsisteigė „Universalinė Biblioteka". Kiekviena knyga čia kainavo tik 2 sidabriniu skatiku (grašiu) anų laikų pinigais. Tokį uždavinį pasiėmęs Pilypas Reclamas nebegalėjo pasitikėti savo jėgomis, ir nuo 1862 m. jam padėjo sūnus Jonas Henrikas. Ir dabar dr. phil. Pilypas Ernestas ir Jonas Emilius Reclamai valdo visą šią garsiąją įmonę.

1867 m. lapkr. m. skaityta tik 35 šios bibl. nr., o 1928 m. lapkričio m. 6920 nr.

„Universalinėj Bibliotekoj" galima rasti visų žymesniųjų rašytojų ir klasikų veikalai.

Nauji metai Paryžiuj. Pagal nusistovėjusias tradicijas respublikos prezidentas dieną pradėjo priimdamas savo dvariškius ir apdovanodamas karišku medaliu vieną karišką. Priimamoj salėj prezidentas pasakė naujų metų proga keletą žodžių ir ten pat priėmė su vizitais įvairiausių įstaigų atstovus su ministeriu pirmininku Puankarė pryšaky. Po to, buvo respublikos prezidento revizitas abiem seimo rūmams. Apie pietus priėmė diplomatų vizitus. Jų vardu kalbėjo Šv. Tėvo nuncijus mons. Malione. Naujųjų Metų ritualas baigėsi surengtais prezidento Dumergo pusryčiais. Per visą N. Metų dieną paryžiečiai nešė su įvairiausiais linkėjimais prezidentui dovanas. Daugumą tų dovanų prezidentas atiduoda pavargėliams; saldumynus — vaikams. Tokiomis dovanomis buvo užversta keletas kambarių.

Ta proga galima pastebėti, kad Berlyno gyventojai naujus metus stengiasi gatvėj sutikti. Rimti berlyniečiai džiūgaudami kiaurą naktį triukšmauja. Tik auštant ima skirstytis į namus. Dieną diplomatai vizituoja prezidentą Hindenburgą, kuris šiemet, atsakydamas į šv. Tėvo nuncijaus kalbą, atvirai pasakė, jog Vokietija jaučiasi suvaržyta ir norės atsiimti atskirtąsias žemes. Užsienių reikalų ministeris Stresemanas dėvėjo naują, paties įvestą diplomatiškų uniformą.

Napoleono apysaka. Varšuvos korespondentas praneša, kad prof. Askenasi grafo Zamoiskio bibliotekoj rado Napoleono rašytą dokumentą, kuris iki šio laiko nebuvo paskelbtas. Šio rašinio suradimas sukėlė didelę sensaciją. Apysakos vardas

„Klissonas ir Eugenija“, ji yra autobiografinio pobūdžio. Joje Napoleonas atpasakoja savo ankstyvosios meilės nepasisekimus, atvaizduotas viename prancūzų kariuomenės vado asmeny viduriniais amžiais. Prof. Askenasi pranešimu apysaka yra literatūrinis šedevras, parašyta puikiu stilium. Tarp kitų dokumentų yra ir vienas paties Napoleono braižinys, kuris liudija, kad Napoleonas pats dirbo planus visose smulkmenose ir niekumet neatsiduodavo likimo valiai ar paskutinės minutės įkvėpimui. Napoleonas su atsidėjimu šiuos dokumentus saugojo ir buvo išsivežęs į šv. Elenos salą. Ten jie lenkų grafo Dzelinskio buvo nupirkti nuo sargo, išvežti į Lenkiją ir paslėpti vienoj bibliotekoj. Prieš pat karą juos rado prof. Askenasi. Tačiau užimtas politiniu ir visuomeniniu darbu Askenasi buvo nutolęs nuo mokslinio darbo ir todėl negalėjo jų viešai paskelbti. Ir tik dabar, sugrįžęs vėl prie savo mokslinio darbo, galėsiąs juos sutvarkyti ir paskelbti prancūzų ir lenkų kalbomis.

Naujos priemonės kovai su vėžiu. Prancūzijoj yra kaimas, kuris iki šiam laikui nieku nebuvo pasižymėjęs. Tačiau paskutiniuoju laiku jis taip pragarsėjo, kad apie jį žino jau daugelis žymių pasaulio mokslininkų. Dalykas toks. Nė vienas šio kaimo gyventojų nėra sirgęs vėžio liga. Pasirodo, kad tame kaime yra didelis radioaktingas šaltinis. Kaimo gyventojai, kurie iš jaunų dienų minėtame šaltiny maudydavosi, nieko nežinodami, radio pagalba nužudydavo vėžio pradus ir tokiu būdu nuo ligos apsisaugodavo. Panašų šaltinį yra atradęs vok. gydytojas Goldšteinas, šiame šaltiny yra ypatingo elemento „germanijaus“ atrasto pereito šimtmečio pabaigoj. Tokio elemento buvimą buvo jau numatęs rusų garsus chem. Mendelejevas savo periodinėj elementų sistemoj. Pasirodo, kad germanijus labai teigiamai veikia gydantis nuo vėžio ligos. Germanijaus teigiamas veikimas pasireiškia kraujo raudonų rutuliukų gamyboj. Amerikiečiai chemikai apskaičiavo, kad veikiant germanijui, viename kubiniame centimetre raudonų kraujo rutuliukų skaičius padidėja nuo 1 ligi 5 milijonų.

Madrido pavargėliai. Madridas visumet buvo pavargėliams eldorado (aukso kraštas). Nė vienoj Europos sostinėj nėra tiek pavargėlių, kaip Ispanijos Madride. Čia nieko negelbėjo nė Prima de Rivieros diktatūra. Priešingai, pavargėlių skaičius paskutiniais metais dar padidėjo. Be to, atsirado net su taksomis. Daugumas jų vaikščioja su plakatais ant krūtinės — mažesnės aukos, kaip 10 santimų nepriimamos.

Bažnyčia ir sportas. Rechmann'as „Augsburgo Pašto Laikraštyj“ parašė straipsnį apie bažnyčios ir sporto santykius. Bažnyčia ir sportas vienas nuo antro neatskiriami. Bažnyčios atstovai kaip tik laukia iš sporto naujos dvasios, nes mato blogus

iškrypimus moderniškojo bedvasio sporto, kuris vietoj kūno kultūros ieško kūno kulto. Pati Bažnyčia niekados neprasitarė prieš išmintingą kūno mankštinimą bei globą. Žinoma, sportas Bažnyčiai nėra tikslas savaime. Iš moderniškojo sporto ji reikalauja daugiau dvasiškumo: globojant kūną reikia globoti ir sielą. „Vokiečių jaunimo jėgos“ pirmininkas Wolker šiaip pasakė: „Stadionas yra charakterio kovos arena, sportas auklėjimo srityj — tai modernaus žmogaus askeza“. Kūno suvaldymas per dvasią, sistemingas kūno mankštinimas yra krikščionių idėja nuo apaštalų laikų. Šv. Pauliaus žodis „laikyti kūną tarnyboje ir jį pažaboti“ nesuskaitomai šventųjų daugybei ištisais šimtmečiais visose tautose buvo kūno suvaldymo priežastis. Tokiu būdu „Vokiečių jaunimo jėgos“ organizacija supranta sportą kaip linksmą mokyklą, kuri auklėja kūną ir paveda jį dvasios vadovybei. Ta pačia prasme suprantamas ir Dr. Sonnenschein'o pasakymas, kad askeza ir sportas tarp savęs yra gimininga.

Indoro maharadžos užgaidos. Maharadža Golkaras, Indoro valdytojas, pereitais metais apsivedęs kovo mėnesį su amerikoniška ponia Šiffer, turėjo atsisakyti nuo sosto. Maharadžia įsigyjo Paryžiaus apylinkėse Sen-Žermen prie Lė jaukų dvarelį ir apsigyveno su savo jauna žmona.

Po kurio laiko maharadžios kaimynai gavo jo pakvietimus į iškilmingus pietus. Ant bilietų maharadža taip rašė:

„Dvaro salėse, kur aš turėsiu šlovę jus priimti, yra paslėptos brangenybės. Jei rasite, bus jūsų nuosavybė“.

Pietūs greit praėjo. Vos sulaukę skanumynų, svečiai išlakstė po rūmus ieškodami brangenybių. Kažkokia amerikoniška viešnia rado pirmą radinį — didelį perlą. Visi užsidegė keistu ir juokingu „noru“, kurs įgavo vis labiau ir labiau karštesnį pobūdį. Viena jauna moteris pamačius maharadžos buldogo kaklaraišty didelį brilijantą, puolėsi į šunį. Bet šuo pasipriešindamas nutraukė viešnios sijoną. Golkaras ir sustatyti į kampus salių indusai tarnai nuošaliai sekė „pamėgimą“. Maharadža jį tada sulaikė, kai buvo rasta paskiausioji brangenybė.

Jaunoji Golkaro žmona šio spektaklio pasigėrėjime prašė maharadžos pakartoti dar kartą per artimiausią puotą. Maharadža sutiko.

Aparatas su kuriuo girdėt, kaip auga žolė. Berlyne Dr. Hercas išrado elektrini mikrometrą. Tas aparatas atsiliepia į medžių augimą ypatingais švilpimo garsais, kuriuos išduoda su juo sujungtas telefonas. Augalų augimo matavimas randamas pagal atmainą elektrinio laidumo augalo syvuose. Aparatas išmatuoja medžių augimo energiją. Iš to galima daryti sprendimus ir apie jų būsimą ūgį.

Mūsų veikimas

Kauno naujienos

Mūsų kursai. Nežiūrint blogų sąlygų, jie įvyko š. m. sausio mėn. 4 ir 5 dienomis. Atvažiavo 240 asmenų. Po C. Vald. pirmininko Vl. Viliamo kalbos į prezidiumą išrinkti: St. Rauckinas, E. Jakševičiūtė, Babina, sekretoriatą — A. Sereikytė ir Valiukevičius. Pirmą dieną paskaitas laikė kun. Ūsaris „Modernioji kultūra ir katalikybė", prof. P. Dovydaitis „Žmonijos tikslas ir uždaviniai katalikų ir kitų pasaulinių, idėjinių ir ekonominių srovių supratimu", jur. Dr. Pr. V. Raulinaitis „Katalikų visuomeniniai reikalai ir teisės visuomenėje" ir Dr. J. Leimonas „Ateitininkų pateisinimas pokariniame Lietuvos gyvenime". Tą pat dieną kursų dalyviai aplankė Karo muziejų, gamtos tyrimo stotį, o vakare buvo gražus pasilinksminimas.

Kitą dieną Studentų bažnyčioj įvyko pamaldos ir kun. Pr. Venckaus pamokslas. Ten pat išklausytos Eksc. vysk. Reinio ir kun. prof. Maliauskio pasaulėžvalginės konferencijos.

Didelio džiaugsmo padarė J. E. Arkivyskupas — Metropolitas, aplankydamas ten pat kursus. Ekscelencija atvykęs pasakė gražią kalbą, palygindamas jaunuomenę prie laivo, plaukiančio jūroje. Išplaukus į atvirą jūrą, norint pasiekti laimingai kitą kraštą, reikalingas kompasas, kuris rodytų jūrininkams kelią. Tuo kompasu jaunimui išėjus į gyvenimo jūrą yra religija, kuri rodo kelią į amžinos laimės prieplauką. Sveikina moksleivius ateitininkus, kurie nepamiršta to gyvenimo kompaso — religijos ir palaimina Šv. Sakramentu.

J. E. Arkivyskupo — Metropolito apsilankymas ir ganytojiškas palaiminimas pridavė moksleiviams ateitininkams daugiau drąsos ir pasiryžimo dirbti, pasiaukoti ir kovoti dėl idėjų. Ganytojiškas palaiminimas suteikė paguodos sunkiose valandose, įkvėpė ištvermės.

Turėdami laiko kursų dalyviai nuvyko apžiūrėti Čiurlionies galerijos, radio stoties, Valst. Teatre žiūrėjo baleto „Gulbių ežeras". Didesniam susibičiuliavimui kan. P. Dogelis visiems kursistams surengė puikią vakarienę, kurios metu kalbėjo prof. St. Šalkauskis, prof. Pr. Dovydaitis, prof. Pr. Kuraitis, Dr. K. Pakštas ir kt. Su pakelta nuotaika skirstosi kursų dalyviai į tolimuosius provincijos kampus, pasiryžę drąsiai kovoti dėl garbingų ateitininkų idealų.

Teol. Filosofijos fakultetas savo narius *Pr. Dovydaitį, St. Šalkauskį* pakėlė į ordinarinius profesorius ir *V. Mykolaitį-Putiną* į ekstraordinarinius profesorius.

Šv. Tėvą Pijų XI 50 metų kunigavimo sukaktuvių dieną Ateitininkų Federacija sveikino atskira telegrama. Jo šventenybė ateitininkams reikšmingą padėkos žodį atsiuntė.

At-kų Sendraugių suvažiavimas. Gruodžio 30 d. savuose rūmuose įvyko ateitininkų sendraugių sąjungos suvažiavimas, kuriame išrinkta tokia nauja valdyba: prof. *Pr. Ūsoris* — pirmininkas, Dr. Pr. V. Raulinaitis — vicepirm., J. Valatka — sekret., Dr. K. Ruginis — iždin. ir P. Radzevičius narys. Dalyvavo per 100 atstovų.

Kaip LGSF posėdžiavo. Sausio 3 dn. susirinko LGSF klūbų atstovai. Prof. J. Eretas turėjo paskaitą „ Kūno kultūros prasmė ir jos ugdymas". Sąjungos pirmininku išrinktas *K. Dineika,* nariais — A. Liūdžius, S. Šačkus ir A. Ignatavičius.

„Pavasario" dvimetinė konferencija įvyko Kaune pereitų metų gruodžio 29-31 dienomis. Joje svarstyti reikšmingi katalikų jaunimo organizavimosi klausimai; paskaitas laikė žymesni kat. akcijos vadai. Naujos valdybos pryšaky atsistojo Dr. *J. Leimonas,* Stud. At-kų Sąjungos pirmininkas. Konferencijos metu įregistruota 600 pavasarininkų kuopa.

Pabaigė mokslus. Lylo universitete Prancūzijoj baigė politinius ir socialinius mokslus A. Trimakas, dabar gina̧s teisių daktaratą. Aukštuosius prekybos mokslus Vienoj pabaigė A. Stadalninkas, Bartininkas ir Miškinis. Paryžiaus universitete St. Bačkys baigė teisių diplomatinius mokslus.

Jau neveikia. Prieš Kalėdas organizaciniam veikimui tvarkyti vyriausybės išleistas įsakymas, kuris skaudžiai turėjo paliesti ir ateitininkus, š. m. sausio 15 d. atšauktas ir daugiau nebeveikia.

Sutuoktuvės. Neseniai susituokė šios ateitininkų poros: P. Aleškevičius ir V. Keršulytė, K. Rudzikas ir O. Vilnonytė, A. Kačanauskas ir Jovaišytė, V. Baniulis ir Leščinskaitė. Linkime visiems laimingo gyvenimo.

Rygos ateitininkai susituokusiems idėjos draugams Antaninai Kliorytei ir Simui Sužiedėliui linki laimingo gyvenimo ir saulėtų dienų.

„Ateities" žurnalo reikalai. Redakcija nusistačiusi šiemet daugiau rašyti pasaulėžvalgos, auklėjimo klausimais ir prisitaikinti visiems moksleiviams. Turinys bus įvairinamas. Tik reikėtų, kad kuopos sąžiningiau atsiskaitytų.

Naujų metų proga. C. Valdyba pasveikino žymesniuosius ateitininkų veikimo rėmėjus. Centrą su Kalėdų šventėmis taip pat sveikino daugelis asmenų ir linkėjo at-kams ištikimai budėti katalikybės ir lietuvybės idealų sargyboje .

Kuopų lankymas. Pagal C. Valdybos išdirbtą maršruto planą jau prasidėjo provincijos kuopų lankymas.

Gruodžio mėn. 15 dn. *A. Marčiulynas* aplankė Vilkaviškio ateitininkus, kur tarėsi su jų vadais organizacinio darbo reikalu. Kitą dieną Pilviškių kuopoj laikė praktiško veikimo paskaitą. Pilviškiečiai ateitininkų judėjimu domisi, jiems padėda kun. Vl. Pėstininkas ir mokytoja p-lė Vosyliūtė.

Sausio mėn. 13 dn. stud. Marčiulynas lankėsi Aukštadvario ateitininkų kuopoj ir laikė paskaitą apie at-kų principus. Susirinkimas buvo gausingas, linksmas ir įdomus. Kuopą visomis pastangomis remia kapel. Žilinskis ir kun. Sabaliauskas. Pastarasis kelionės išlaidoms padengti centrui paaukojo 50 lt.

Netrukus visi C. Valdybos nariai leidžiasi į kelionę, visą Lietuvą pasiskirstą tam tikrais rajonais.

Pagijo sekretorius. Gerokai tėviškėj pasilsėjęs *J. Laučka* vėl atvažiavo į Kauną tęsti pertrauktų studijų. Jis perėmė ir pirmiau eitas C. Valdybos sekretoriaus pareigas.

Novelių konkursui atsiųsti 8 kūriniai. Premijuota novelė pasirodys kitam „Ateities“ numery. Dabar tam tikra komisija jas skaitys ir įvertins.

Kas girdėti kuopose

Kėdainių šventė. Š. m. sausio 13 d. ateitininkų kuopa iškilmingai minėjo savo 5 metų gyvavimo sukaktuves. Rytą buvo pamaldos, kurių metu nariai priėmė Šv. Komuniją, toliau iškilmingas susirinkimas. Vakare surengtas bendras vakaras, vaidinta Vydūno „Ne sau žmonės“. Iš Centro dalyvavo A. Domaševičius, K. Kleiva ir Sereikytė.

Rajonuose dalykai gerėja. Kauno ateitininkų rajono sutarta rengti mandagumo kursai ir bažnytinis muzikos koncertas. — Marijampolės rajonas, J. Gratkausko vedamas, ir Telšių rajonas jau galutinai susitvarkė ir ėmėsi aktyvaus darbo. Kiek blogiau Šiauliuose, kur at-kų viešas veikimas daugiausia uždraustas.

Žemaičių at-kų vadovybė perduota Telšių kuopai. Į jos valdybą įeina: J. Maniukas, St. Lygutas, P. Vičiulis, J. Šniukšta ir V. Sabutas.

At-kų technikų, veikianti Kauno Aukšt. Technikos mokykloj kuopa turi 30 narių. Yra eucharistininkų, sporto ir visuomenininkų sekcijos.

Vilkaviškiečiai Šubertą minėjo. Meno surengtam Šuberto 100 mt. sukaktuvių minėjime paskaitą apie didžiojo muziko kūrybą skaitė prof. J. Eretas.

Neįsileidžia prelegentų. Rokiškio valst. gimnazijos administracija į at-kų kuopos susirinkimus nusistatė neįsileisti su paskaitomis jokių prelegentų. Tuo tarpu tautininkų kuopelės susirinkime leido skaityti paskaitą kažkokiam stud. tautininkui Kiaunei. Nesuprantama, kodėl kas vieniems galima, neleidžiama kitiems. — Kuopa veikia gerai. Turi 120 narių ir rengiasi 10 mt. sukaktuvėms.

„Saulės" mergaitės Kaune. Mokyt. Seminarijos at-kės. kun. Želvio padedamos, subruzdo gyviau dirbti. Įsikūrė eucharistininkų ir sporto sekcijas, išleido laikraštėlį „Mūsų mintys". P. Starkienė paskutiniuose dviejuose susirinkimuose turėjo naudingą paskaitą „Kokia turi būti šių dienų mergaitė".

Kauno at-kų metinės. Gruodžio 16 laikinosios sostinės at-kai šventė rajono metinę šventę. Iš vakaro T. Jėzuitų bažnyčioj buvo išpažintis, rytojaus dieną Šv. Mišios ir bendra komunija. 11,30 val. „Saulės" rūmuose jauki agapė, į kurią atsilankė at-kų vadai — prof. Dovydaitis, prof. Kuraitis, Dr. Ūsoris ir kt. Po pietų buvo iškilmingas susirinkimas su prof. Dovydaičio paskaita ir linksmoji dalis. Kauno at-kų rajonas turi 500 narių; vadovauja A. Šerkšnas.

Prienų gyvenimas. Veikia abstinentų, visuomeninkų, eucharistininkų ir sporto sekcijos. Gedulingomis pamaldomis ir atskiru susirinkimu minėjo dėl tėvynės laisvės žuvusius karius ateitininkus. Sausio 20 d. buvo grandiozinis vakaras, kur puikiai suvaidino komediją „Valkata". Kuopoj yra 113 narių. Juos remia kun. J. Luckus, kuriam neseniai Hagentorno ligoninėj operacija padaryta. Linkime greit pasveikti.

Marijampolės rajone. Mokyt. Seminarijos kuopa prieš Kalėdas surengė vakarą. Vaidino 2 v. operetę „Kaminkrėtis ir malūninkas". V. Endziulaičiui ir J. Steponaičiui atminti buvo gedulo pamaldos ir susirinkimas.

Sausio 12 d. įvyko tradicinis at-kų vakaras. Iš Centro buvo suvažiavęs stud. L. Tamošauskas. Vakaras praėjo su didžiausiu pasisekimu.

Marijampolės eucharistininkų skyrius turi 150 narių. Veikia 4 būreliuose: ligonių, neturtingų šeimų lankymo, misijų ir spaudos. Kas mėnesį atliekama religinė praktika ir skaitomas Šv. Raštas. Dabartinę valdybą sudaro Al. Labanauskas (pirm.) Z. Ignatavičaitė ir P. Andziulis.

Menu susidomėję. Biržų at-kų meno sekcija įdomiais savo susirinkimais patraukė daugelį moksleivių. Buvo laikytos paskaitos „Menas ir psichologija", „Vaizduojamasis menas". Sekcija pasiskirsčiusi į literatų ir dailininkų būrelius ir turi per 40 aktingų narių.

Prel. *V. Borisevičius*, Telšių Kunigų Seminarijos rektorius ir ateitininkų kuopos garbės narys.

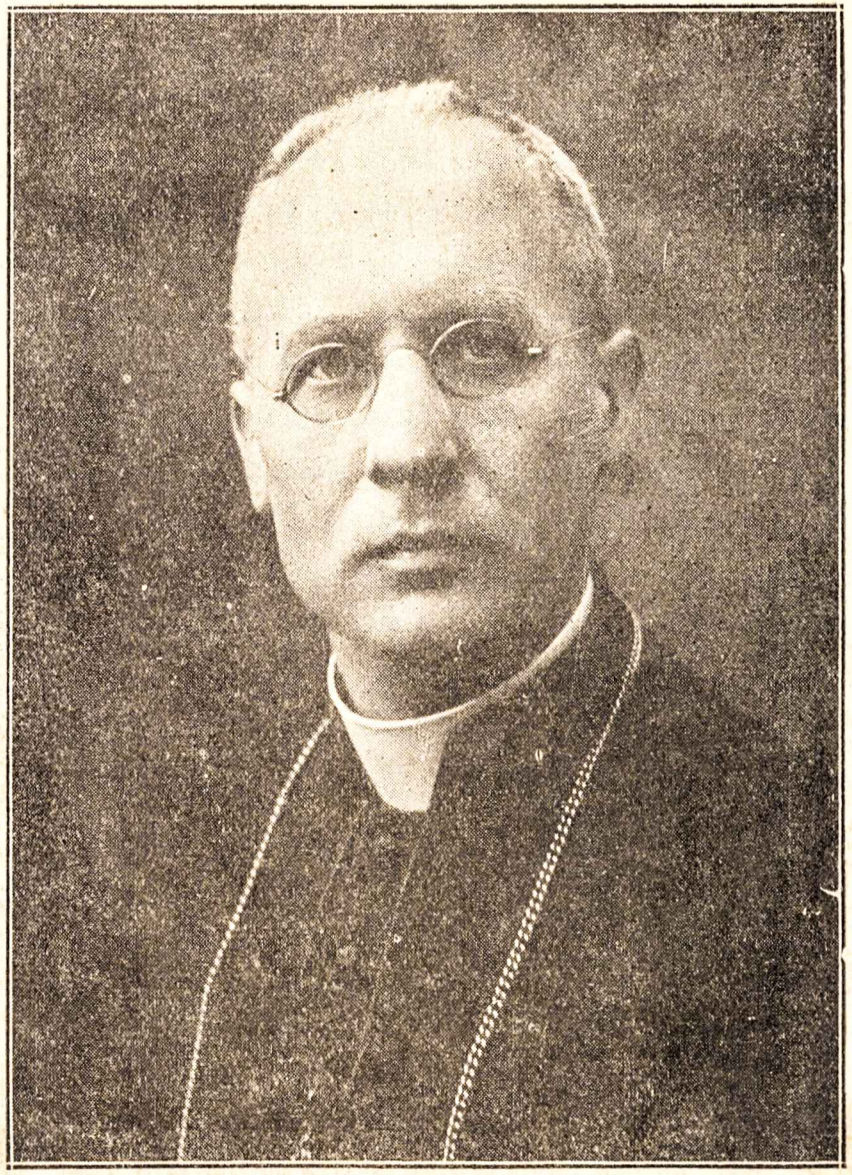

Dr. *J. Galdikas*, Telšių Kunigų Seminarijos inspektorius ir ateitininkų kuopos garbės narys.

Iš Telšių padangės. Čia at-kams griežtai uždrausta platinti „Ateitis“, „Židinys“ ir „Naujoji Vaidilutė“. Kad labiau sujungtų Žemaičių ateitininkų jaunuomenę, nusistatyta leisti spausdintas laikraštis, kurio redaktorium numatomas P. Gailevičius.

Prieš Kalėdas Telšių Dvasinės Seminarijos kuopa minėjo savo įsisteigimo metines. Buvo didelės iškilmės, per kurias prof. V. Borisevičius ir kun. A. Galdikas pakelti ateitininkų garbės nariais. Tą dieną į ateit-kus įstojo 44 nauji nariai, kas su buvusiais sudaro 80.

Telšių rajoną, vykdamas Kalėdų atostogų, aplankė stud. Br. Dundulis, kur dalyvavo tarybos posėdy, o Plungėj ateitininkams turėjo paskaitą „Patriotizmas ir religija“.

Prie Nemuno. Geriausiai veikiančios Jurbarko ateitininkų sekcijos yra visuomeninkai ir literatai. Visuomeninkai J. Žemaičio vedami dvisavaitiniuose susirinkimuose nagrinėja socialinius klausimus. Literatai tikisi padaryti literatūros vakarą ir išleisti laikraštėlį.

Jaunesnieji gali būt pavyzdžiu vyresniesiems. Jie surengė vakarą, kuriame pastatė Čechovo 4 veiksmų dramą „Sniego karalaitė“. Susirinkimai kas dvi savaitės: skaito rašinėlius, deklamuoja eilėraščius etc. Kuopelei vadovauja St. Žemaitaitis.

Jurbarkiečiai dėl buvusio gimin. mokytojo J. Steponaičio mirties turėjo gedulingą velionies minėjimą.

Ką veikia linkuviai. Visu smarkumu reformuoja kuopos darbą. Yra mergaičių ir vyrų kuopelės, obstinentai, literatai ir stygų orkestras. Tik ką išleido „Atžalos“ laikraštėlį.

Užsieniuose. Rygos ateitininkai Kalėdų antrą dieną surengė vakarėlį — eglaitę. Čia atvyko tėveliai ir gimn. direkt. Mg. Juodavalkis. Prie idiliškai mirgančios eglutės buvo daug kalbų, skambėjo at-kų himnas. Vakaras buvo pabaigtas pasilinksminimu ir gražiomis dainomis. Buvo linksma ir smagu.

Rokiškio ateitininkų kuopos valdyba idėjos draugei Stefanijai Češkauskaitei reiškia užuojautos dėl jos tėvelio mirties.

Knyga ir menas

Kun. *C. Coppens,* S. J. TRUMPAS MORALINĖS FILOSOFIJOS VADOVĖLIS. Iš anglų kalbos išvertė *K. F. K.* „Žinijos" B-vės leidinys 15 Nr. 192 pusl. Kaunas, 1928 m. Kaina 4 lt.

Tai iš eilės jau penkiolikta „Žinijos B-vės išleista knyga. Kaip ir anksčiau išleistos ir dabar leidžiamos tos bendrovės knygos, pav.: Foersterio „Auklėjimas ir Auklėjimasis", Pesch'o „Krikščioniškasis solidarizmas", Šatrijos Raganos raštai, taip ir ši Coppens'o knyga prisideda prie mūsų jau nemažai išaugusio, bet dar nepakankamai turtingo knygų lobyno praturtinimo.

Vadovėlio autorius, kun. C. Coppens, S. J., turi nemaža erudicijos kalbėti apie moralinės filosofijos klausimus. Jiems nagrinėti be išverstojo į lietuvių kalbą veikalo, yra dar keletą kitų veikalų prašęs. „Moralinės Filosofijos Vadovėlis", kaip matyt iš pratarties, yra lyg ir priedas prie vieno didesniųjų jo veikalų. Autoriaus tikslas, rašoma pratartyje, yra patiekti m o k s l e i v i a m s ir skaitytojams — ypatingai tiems, kurie neapsipratę su lotynų kalba — trumpą ir vis dėlto aiškią etikos sistemą, kokia yra dėstoma katalikų kolegijos, seminarijose ir universitetuose (3 pusl.).

Kiekvienam susipratusiam ir išsilavinusiam žmogui yra būtinai reikalinga nors su pačiais svarbiausiais etikos sistemos klausimais susipažinti, o ypač tai šiandie, kada doros gyvenimo pagrindai labiau negu kuomet nors yra pašliję, ir kada, iš kitos pusės jie yra labai gyvai svarstomi ir diskutuojami. Daug šiandie yra paskleista klaidingų nuomonių net apie pagrindinius etikos dalykus. Aišku, klaidos reikia atitaisyti, neteisingi priekaištai reikia atremti. Tai geriausiai galima padaryti, visuomenei aiškiai ir sistematingai išdėstant etikos tiesas arba doktrinas. Coppens savo knygoje tą ir daro. Jis „Moralinės Filosofijos Vadovėlyje" aiškina svarbiausias doros doktrinas, aiškina taip, kaip jos buvo aiškinamos didžiausių senovės protų ir Šv. Tėvo Leono XIII.

Visa knyga padalyta į tris dalis: 1. — Žmogaus veiksnių sutvarkymas. 2. — Asmens teisės ir pareigos ir 3. — Visuomenės teisės ir pareigos. Kaip matome iš dalių pavadinimo, liečiamieji klausimai iš tikrųjų yra svarbūs. Pirmoje dalyje (7—76 pusl.) yra kalbama apie žmogaus veiksmų tikslą ir jų dorovingumą, ir apie įstatymą, kaipo žmogaus veiksmų taisyklę. Antroje dalyje (77—137 pusl.) autorius aiškina tokiuos klausimus, kaip — kas tai yra teisės ir pareigos, kokios žmonių pareigos Dievui, sau patiems ir artimiems, ir koks tai yra materialinių turtų savinimosi teisė. Trečioje dalyje, nemažiau svarbioje už pirmas dvi, yra kalbama apie šeimą, civilinę visuomenę ir tarptautinę teisę.

Apskritai, reikia pasakyti, kad „Moralinės Filosofijos Vadovėlis“ dėl jame keliamų ir negrinėjamų klausimų svarbumo ir aktualumo, labai ir labai pravers mūsų bręstančiam jaunimui, moksleiviams ir šiaip jau visai skaitančiajai lietuviškajai visuomenei. *J. S - kas.*

Juozas Paukštelis. **Vidurnakčių baladė.** Vidurnakčių baladė, Alyvos, Dėdė Vilkelis, Domelis, Raudona rožė, Belaisvis, Ką jam smuikas kalbėjo, Kalėdos, Pilkosios moterys, Našlaitis. „Vairo“ b-vės leidinys. Kaunas, 1928, 384 pusl., kaina 5 lt.

„Ateities“ skaitytojams Paukštelio vardas geriausiai pažįstamas iš savo laiku daug susidomėjimo sukėlusių Sparvų, Širšonų ir kitų prašmatnybių. Spausdinta buvo šiuos puslapiuos ir jo komedija „Bajorai“, o taip pat gerokas eilėraščių pluoštas. Dabar malonu mums konstatuoti, kad, skynęs pirmuosius savo kūrybos takus per „Ateities“ puslapius, jau išleido dešimties savo novelių rinkinį, pavadindamas jį pirmojo čia programinio rašinio vardu.

Paukštelis paliko jaunas, kaip buvęs: idealizmas, patriotiška nuotaika, lietuviškas, pasakytume, laukas, kuriame bėgioja ar gyvena jo veikėjai, daro jį mums artimą. Moksleiviams dar ir tuo artimas, kad jo novelių veikėjai yra labai artimi mokiniams, ar bent šiaip jauni žmonės. Artimas jis ir kaimui ta prasme, kad Dėdėj Villkely, Domely, Raudonoj rožėj, Našlaity... kvėpuoja kaimiško žmogaus siela. Gal daugiausia šito kaimiško oro veržiasi pro Dėdės Vilkelio ir Našlaičio apysakėlių spielčius. Kaimo žmogaus psichologija, jo manieros, jo darbai čia pastebėti geriausiai, iki smulkmenų. O Dėdės pasakojimas šypsniu skrenda iš po rašytojo plunksnos. Šypsotis linksmai, nekaltai šypsotis, lengva širdimi — štai autoriaus pati spalvingoji talento dovana. Ta pati dovana, kaip Sparvose, Širšonuose... Bet autoriaus plunksna ir pravirksta: minoriškos, tamsios nuotaikos dvelkimas narpliojas po Kalėdas, Raudoną rožę. Ką jam smuikas kalbėjo, o kunkuliuojančiais jausmais širdis sutvinksi Belaisvy, Alyvose. Pasmerkimas prasiveržia iš altruistiškos širdies visuomenei, kad ji nemokė ir nemėgina išgelbėti bepuolančio nedorybėn žmogystos... Nuotaika, veikėjai visa jaunystės žmogaus.

Ar begal kas būt įspūdingesnis, kaip jaunas žmogus? — Jis mikliai pastebi gyvenimo reiškinius ir juos pergyvena įspūdingiau nei kurio kito amžiaus žmogus. Ir Paukštelis tuo charakteringas, kad tas gyvenimo atlaužas padažo savuos įspūdžiuos ir tik tada atiduoda skaitytojui. Ne tik savo įspūdžius jis čia suberia, bet jis stengias atspėti, kuriuos momento įspūdžius gyvena ir jo veikėjai dėl aprašomo nuotykio. Raudonos rožės Onutė išleidžia savo Antaną tėvynės ginti. Bet tos išleistuvės asocijuoja jai ir antrąjį, kuris ją myli. Ir veiksmas, ir tas įspū-

dis eina kartu, kad net sunku išskirti, kur faktas, kur įvaizdis...

Tačiau galėtume norėti, kad autorius taptų savo kūryboje ir mikliu stiliaus dailintoju ir vaizdų kruopščiu jungėju (kompozitorium). Aplamai, stilius gyvas, vaizdingas, bet norėtume jį skaityti išdailintą, kad neapgalvotais šiurkštumais, ar nedarnumais nekliūtų ausyje. Vaizdai praverstų labiau kondensuoti, kad fabula eitų didesniu įtempimu. Vaizdų pasikartojimas (Alyvos) silpnina intrygą, apsunkina nereikalingu balastu (Pilkosios moterys). O psichologinė motyvacija reikalinga ir ten, kur žmogaus darbai ir dvasios gyvenimas vaizduojami fragmentais, grotesku. (Pilkosios moterys, Našlaičio bernas...).

Konstatuodami Vidurnakčių Baladę kaip pažymėtiną dalyką pereitų metų literatūros balanse, palinkėsime giliausiai jai pasisekimo, o autoriui ateities kūryboje būti... benediktinu, savo rašinių dailintoju.

Viršelis neblogas, spaustuvės ir korektūros darbas prastas.

J. A.

Padėkos.

1. Visiems mus sveikinusiems Kalėdų švenčių ir Naujų Metų proga nuoširdžiai dėkojame.

Moksl. At-kų C. Valdyba,
„Ateities" Redakcija.

2. Moksl. Ateitininkų C. Valdyba, surengusi š. m. sausio 4-5 dienomis ateitininkų ideologinius kursus, reiškia gilios padėkos Jo Eksc. arkivyskupui metropolitui Skvireckui už ganytojišką palaiminimą, J. E. Vysk. M. Reiniui, prof. A. Maliauskiui už pasakytas bažnyčioje konferencijas; gerb. pralegentams prof. Pr. Dovydaičiui, Dr. kun. Ūsoriui, Dr. Pr. V. Raulinaičiui, Dr. K. Ruginiui, Dr. J. Leimonui; Dr. P. Karveliui už minkštą patalinę; stud. bažnyčios rektoriui prof. Česniui, prof. Šalkauskiui, prof. kan. Kuraičiui, kan. Dogeliui, kun. Dr. Pr. Venckui už aktingą prisidėjimą programai įvykdyti ir visiems kitiems, kurie mums padėjo šiuos kursus surengti ir sėkmingai pabaigti.

3. Kauno at-kų kuopa širdingai dėkuoja prof. Dr. Ūsoriui ir kun. J. Želviui už piniginę paramą metinės šventės išlaidoms padengti. Zarasų kuopos valdyba taip pat dėkoja savo dvasios Vadui kun. J. Gudoniui už 50 lt. auką. Alytaus kuopa gerb. kun. Baltrušaičiui už paaukotas knygynui knygas taria nuoširdų ačiū.

Aplinkraštis Nr. 16

Visoms Ateitininkų kuopų Valdyboms ir „Ateities“ ir „Židinio“ platintojams.

1. Negalėdamas atsakyti atskirai į kiekvieną sveikinimą, nuoširdžiai dėkoju visiems, kurie sveikino Adm. — ją ar mane asmeniškai buvusių Kalėdų švenčių ir Naujųjų Metų proga. Jų pareikšti gražūs linkėjimai parodo mūsų ateitininkišką solidarumą ir teikia padrąsinimo tolimesniam darbui. Iš savo pusės taip pat linkiu savo bendradarbiams kuo didžiausios ištvermės ir pasisekimo dirbant nelengvą spaudos platintojų ir savo tiesioginį mokslinimosi darbą.

2. Visas kuopų Valdybas, ar „Ateities“ ir „Židinio“ platintojus, gavusius iš Adm-jos „Ateities“ ir „Židinio“ pr-tai rinkti lapų, prašau visus *tuos lapus*, kur dar tebėra negrąžinti, tuščius ar pilnus, *visus lig vienam tuojau grąžinti Adm-jai.*

3. Kuopų Valdybos ar platintojai, kurie dar nepranešė, tegu skubiai praneša, *po kiek egz. ir kieno vardu siuntinėti „Ateities“ ir „Židinio“ š. m. pirmąjį (t. y. pavasario) pusmetį.* Be to, labai prašau visus platintojus pasistengti „Ateičiai“ kuodaugiau prenumeratorių surasti, tiek at-kų, tiek ir ne ateitininkų moksleivių tarpe.

4. Nuoširdus dėkui toms kuopoms, kurios į naujuosius metus žengia visai, ar beveik visai, atsilyginusios. Šitoks uolumas žymiai palengvina Adm-jai nelengvą jos darbą. Tų kuopų skaičiuje aš dėkingai paminiu Aukšt. Fredos, Biržų, Gižų, Jurbarko vyresn., Kauno Tėvų Jėzuitų gimn., Kauno A. Technikos mokykl., Kauno Kunigų Seminarijos, Kražių, Linkuvos, Merkinės, Panevėžio Mokyt. Sem-jos, Rietavo, Rygos, Telšių Kunigų Sem-jos, Utenos kuop., Dotnuvos Ž. Ū. Akademijos Stud. At-kų Korporaciją ir k.

5. 1928 m. prenumeratos sąskaitas (arba senesnes skolas) išlyginti neatidėliojant kviečiu šias kuopas: Alytaus, Aukšt. Miškų Mokyklos Alytuje, Belvederio, Eržilko, Giedraičių, Gruzdžių, Jurbarko jaunesn. Ylakių, Kauno Mot. Kult. Draug. mergaič. mokytojų Sem-jos, Kauno Sim. Daukanto Mok. Sem-jos, Kauno Saulės Merg. Mokyt. Sem-jos. Kauno „Saulės“ Merg. Gimnazijos, Kauno „Pavasario“ Komerc. Mokyklos, Kėdainių, Kybartų, Kretingos, Lazdijų, Mariampolės, Mažeikių, Naumiesčio Taur., Panevėžio I-os kuopos, Panevėžio II-os kuopos, Pilviškių, Plungės, Prienų, Raguvos, Ramygalos, Raseinių, Rokiškio, Šakių, Šėtos, Šiaulių vyrų gimn., Šiaulių gimn. suaugusiems, Šiaulių Mokyt. Sem-jos, Šilalės, Švėkšnos, Telšių gimnazijos, Telšių Mokyt. Sem-jos, Tauragės, Užpalių, Ukmergės, Viekšnių, Vilkaviškio, Zarasų ir k.

6. Kai kurios kuopos (platintojai) neveda pas save atsiskaitymo lapų ir vėliau susipainiojusios atskaitomybėje, klausia Adm-ją, kiek dar jos esančios skolingos. Kreipiu kuopų (platintojų) dėmesį, kad savo atsiskaitymą su Adm-ja jos puikiausiai gali sekti iš atsiskaitymo lapų, jeigu juos tiksliai ves, ir neapsunkinti Adm-jos tuščiais skaičiavimais ir susirašinėjimais.

7. I-ojo pusmečio pr-tai sumokėti skiriu šiuos terminus: I-ojo ketvirčio — ligi vasario m. 28 d. ir antrojo — ligi gegužės mėn. 15 d. (t. y. ne vėliau kaip ligi pažymėtųjų datų), tačiau labai pageidaujama, kad prenumerata būtų įmokėta ir anksčiau, nes Adm-jai labai reikalingi pinigai.

8. Adm-ja labai prašo kuopas skirti „Ateičiai“ bent dalį rengiamų vakarų pelno aukų.

9. Kai kurios grąžina pasiųstuosius atsiskaitymo lapus ir pr-rių sąrašus. Nejau joms yra smagiau visa atskaitomybė savaip tvarkyti, o ne į pasiųstuosius blankus rašyti, kurie pagaminti darbui palengvinti?

Kaunas
1929-I-25.

S. Zareckas
Ateitininkų spaudos administratorius

Pranešimas.

Sportininkų ir kuopų žiniai.

Jau prieš Kalėdas buvo paruošta a) sportiško žiemos veikimo programa ir b) lietuvių kalboj esamos sportiškos literatūros katalogas pažymint kainas ir pasiųsta drauge su aplinkraščiu visoms *užsiregistravusioms* sporto sekcijoms. Dar keli egzemplioriai yra likę, taigi kuopos, kurios manote atgaivinti ar naujai įsteigti sporto sekcijas, prašoma kreiptis; visa kuo būsitė aprūpinti. Paskubėkite.

Sportininkai kuopų veikimui daug padės. Jeigu reigiatės sukaktuvėms ar šiaip šventėms, tai sportininkai jaukiai užpildys programos dalį. Net ir patys jie surengs sporto šventę.

Šio pusmečio pradžioje bus nustatyta mergaitėms veikimo dirva sporto šakų bei rūšių atžvilgiu. Pasistenkite vietose gerai susitvarkyti, kad nesitrukdytų darbas.

Šis pavasaris turi būti didžiausio sporto žydėjimo laikas.

C. V. Sporto Reikalų ved.

Sąjungos Centro Revizijos Komisija primena, kad:

1) Kuopų valdybos turi kas pusmetis duoti Centro Valdybai savo veikimo apyskaitas ir siųsti 10% nario mokesnio ir 5% kitokio gryno pelno. Atsiskaitymas su administracijoms ir už platinimą literatūrą taip pat turi būti tikslus ir sąžiningas. Sutvarkyti kuopos iždą, raštus ir knygyną.

2) Kuopelės ir sekcijos turi siuntinėti Centro Valdybai veikimo apyskaitas kas du mėnesiu.

3) Kuopų revizijos komisijos kontroliuoja visą kuopos veikimą ir kas pusmetis duoda pranešimą visuotiniam kuopas susirinkimui ir Centro Valdybai.

Pereigų atlikime negali būti nė mažiausio apsileidimo. Į apsileidusias kuopas Centro Revizijos Komisija atkreips dėmesį.

Centro Revizijos Komisija.

Išėjo iš spaudos Ateitininkų Susišelpimo Fondo leidinys Nr. 3. *„Ateitininkai“*. Šioj knygutėj trumpai, aiškiai ir populariai nušviečiama ateitininkų atsiradimo priežastys, organizacijos išsivystimo istorija, nuveikti darbai Didžiojo karo metu, kovos dėl Lietuvos laisvės ir darbai Nepriklausomoj Lietuvoj. Minimi ir dabartiniai ateitininkų vargai ir rūpesčiai. Knygutė skiriama ne tik ateitininkams, bet ir plačiai lietuvių visuomenei. Tad ją reikėtų įsigyti ne tik kiekvienam ateitininkui (ei), bet ir plačiai paskleisti skaitančios visuomenės tarpe. Knygutės kaina 30 cnt.; pusl. 32.

Atsiųsta paminėti.

Vydūnas: Sveikata. Jaunimui. Grožė. „Rūtos“ leid. Tilžė, 1928 m. 200 p. Tuo tarpu kaina 3 lit., vėliau 5 lit.

Juazas Paukštelis: Vidurnakčių baladė. Novelės. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas 1928. Kaina 5 litai.

L. Gallet: Cyrano de Beržerako nuotykiai. I tomas. Vertė *K. P.* „Vairo“ b-vės leid. Kaunas 1928. 173 p. Kaina 2 lit.

Mano kišeninis kalendorius 1929 m. „Vairo“ b-vės leid. 96 p.

Pijus Butenis: Į darbą! „Panevėžio Balso“ priedas. 16 pusl.

Klemensas Dulkė: Po tėviškės klonius. Pirmas eilėraščių pluoštas. Telšiai 1929 m. 54 p. Kaina 1,50 lt.

Kun. B. Andriuška S. J.: Šeimyna Kristui. Tėvų Jėzuitų leidinys Kaunas 1928 m. 172 p.

Studentų kalendorius 1929 m. „Vairo“ b-vės leid. Kaunas 1929 m 92 p.

J. Trinkūnas: Spindulis. II dalis. III leidimas. Šiauliai 1929 m. 104 p. Kaina 2 lit.

V. Hugo: Paskutinė diena nuteisto mirti. Vertė *V. Knyva* „Kultūros — Švietimo“ dr-jos leid. Šiauliai 1929 m. 92 p. Kaina 2 lit.

Šatrijos Raganos Raštai. Viktutė ir kitos apysakos. „Žinijos“ b-vės leid. 1928 m. 247 p. Kaina 4 lt. 50 c.

P. Ruseckas: Alpėse. Kaunas 1929 m. 131 p. Kaina 2 lit.

L. Gira: Paparčio žiedas. Beaušlanti aušrelė. Išleido Akc. „Ryto“ b-vė Klaipėdoj 1928 m. 131 p. Kaina 4 lit.

J. Graičiūnas: Karo stovis (dūšioj). Eilėraščiai. Kaunas 1928 m. 80 p. Kaina 2 lit.

KIEKVIENAS DARBAS TURI SAVO LAIKĄ.

Lukuriavimas ir delsimas dažnai būna nepataisomas. Kiekvienam svarbu su gyvenimu eiti. Be laikraščio tatai šiandien neįmanoma. **Tamsta jau skaitai**

„TRIMITĄ,“

o Tamstos kaimynas bei draugas? Parodyk jam „Trimitą“ ir papasakok ką jis rašo. „Trimitas“ šiemet eina didelio formato, gausiai paveiksluotas, kas kartas su nauju spalvingu viršeliu, rašo įdomiai apie įvairiausius dalykus.

Metiniai skaitytojai gaus

„1929 m. VASARIO 16“

didelį gražų ir pveiksluotą leidinį

Metinė „TRIMITO“ kaina **8** lt., pusmetinė — **4** lt.
Užsieny: met. **18** litų, pusmečiui — **9** lt.

Adresas: Kaunas, Laisvės Al. 20.

Be dienraščio

lietuvis inteligentas kaip kareivis be ginklo. O geriausias lietuviui inteligentui katalikui dienraštis šiandien yra tiktai

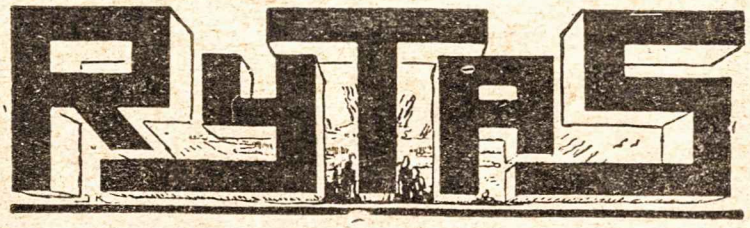

Išsirašyk jį trumpesniam ar ilgesniam laikui, pamėgs jį ir paliksi nuolatinių jo draugu ir skaitytojų.

1929 metais „RYTAS“ eis didesnis ir iliustruotas.

Prenum. kaina: mėnesiui - 5 lt., 3 mėn. - 15 lt., pusei metų - 25 lt., met. - 50 lt.

Adresas: KAUNAS, MICKEVIČIAUS G-VĖ NR. 28.

Redaktorius JUOZAS AMBRAZEVIČIUS.

Karo cenzūros leista.

Kiekvienas, kuriam tik rūpi mūsų kariuomenė ir krašto gyvenimas, tegu užsisako 1929 m. kareivių laikraštį

„KARĮ“

kuris rašo apie įvairius Lietuvos kariuomenės reikalus, duoda žinių iš Lietuvos ir užsienio gyvenimo, deda atsiminimų iš Lietuvos kovų už laisvę, teikia žinių iš kitų kariuomenių gyvenimo, rašo apie savanorius, sportą ir t. t. Kiekviename nr. yra linksmas skyrius „Kuprinės Pabiros“, o metiniai pr-riai gauna gražų spalvotą sieninį Karių Kalendorių. Prenum. kaina: met. 15 lt., pusmeč. 8 lt. Kareiviams, šauliams ir policininkams perpus pigiau

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“.

Ar žinai,

kad įdomiausias katalikų šeimų bei jaunimo draugas, jo reikalų aptarėjas jo idealizmo, pasišventimo, darbingumo ir ištvermės žadintojas, tikėjimo gaivintojas yra tik savaitraštis

„ŠALTINIS“

Prie „ŠALTINIO“ yra du nuolatiniai priedai: ūkininkams „Artojas“ ir vaikams „Šaltinėlis.

„Šaltinio“ kainą: metams — 8 lt., pusei metų — 4 lt. 50 ct., 3 mėn. 2 lt. 75 ct., 1 mėn. 1 lt.

Adr.: „Šaltinio“ Adm. Marijampolė.

Norintiems su juo susipažinti vienas numeris siunčiamas dovana

---

Tinkamiausias laikraštis miestų, miestelių, sodžių, fabrikų, ir dirbtuvių, laukų ir kitiems darbininkams yra savaitraštis

„DARBININKAS“

Išrašykite tą laikraštį savo darbininkams ir samdiniams.

Prenumer. kaina met. 6 lt., pusmečiui 3 lt.

„Darbininko“ adr.: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė 2a

Kas Lietuvos jaunimui „Pavasaris“, tas Amerikos jaunimui yra dvisavaitinis

„VYTIS“

Jei nori pažinti Amerikos lietuviškąjį jaunimą ir sekti jo gyvenimą ir darbus — **skaityk „Vytį“.**

Prenum. kaina:
metams 4 dol., pusei metų 2 dol.

Adr.: „Vytis“ 4736 S. Wood str. Chicago Ill

Su Latvijos lietuviais palaikysite ryšius

užsiprenumeruodami 1929 metams nepartinį, vienintelį Latvijoje demokratinį lietuvių savaitraštį

„Rygos Balsą“,

kuris rūpinas savo tautiečių reikalais ir lietuvybės sutvirtinimu Latvijoje gyvenančių lietuvių tarpe. „R. B.“ gina visus lietuvių reikalus, rašo įvairiausiais klausimais, vengia visokių sensacijų ir šlamštų.

Prenumeratos kaina: met. 6 latai (12 litų), pusm. 3 latai (6 litai).

Adr.: „Rygos Balsas“, Riga Katoļu iela 28, dz. 2

Knygelė, kurios visi laukė!

Vasario mėnesio pirmomis dienomis išeina iš spaudos P. Butėno, Panevėžio Mokytojų Seminjos mokytojo, labai gerai praktiškam kalbos mokslo reikalui parengtas „Trumpas linksnių mokslas.“ **350 su viršum netaisyklingų sakinių taisymai! Naujenybė mūsų vadovėliuose!** Šią knygelę pirks visi, kas norės kalbos klaidų vengti. Knygele bus parduodama visuose knygynuose.

VISI,

kam brangi Lietuvos katalikų ateitis,
skaito ir remia vieninteli katalikiškos besimokančios jaunuomenės — būsimųjų katalikiškos akcijos vadų — mėnesinį žurnalą

„ATEITĮ“.

„ATEITIS“ jau 18-ka metu yra jaunuomenei kilnių idealų įkvėpėja ir jos auklėtoja. Ji metai iš metų tobulėja, auga ir stiprėja, tačiau **visuomet** yra reikalinga kuo didžiausios visų paramos ir prenumeratos ir aukų pavidalu.

„ATEITIS“ nori suspiesti apie save **bent 1.000 prenumeratorių nemokslеivių,** kad galėtų ir toliau atlikti tą misiją, kurią ji per 18-ka metų darė.

1929 metais „ATEITIS“ su kiekvienu n-riu duos vieno lanko priedą

„Gamtos Draugas“,

rašys apie literatūros sroves, visuomenės santvarkos pagrindus, kapitalą, jo įvairių srovių supratimą ir kooperaciją, nagrinės tautosaką ir tautodailę, kiekvienam n-ry duos po straipsnį religiniais klausimais, gvildens organizacinius klausimus, kiekvienam n-ry duos po žiupsnį jaunųjų kūrybos ir šiaipjau dailiosios literatūros, rašys apie at-kų vadų gyvenimą ir t. t. ir t. t.

„Ateities“ kaina metams 15 litų moksleiviams — 8 lit.

Adr. Kaunas, Laisvės Al. 3.

„ŽIDINYS“

mėnesinis literatūros moksl. visuomenės ir akademiškojo gyvenimo žurnalas

būtinai yra kiekvienam prasilavinusiam lietuviui Paskubėkit užsisakyti jį 1929 metams!

Prenumeratos kaina — moksleiviams,

išskaičiuojant savo vardu: met. 25 lt. pusm. 15 lt. (kuopose kur išrašoma ne mažiau kaip po 5 egz. — met. 20 lt., pusm. 10 lt.); ir nemokslеiviams — met 35 lt., pusm. 20 lt. Pradž. mokyklų mokyt. 30 lt., pusm, 15 lt.

Adr. „ŽIDINYS“, KAUNAS Laisvės Al. 3.